

Møte tirsdag den 7. november 2006 kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 12):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold (Innst. S. nr. 14 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 17 (2005-2006))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om framlegg frå stortingsrepresentantane May-Helen Molvær Grimstad, Ingebrigt S. Sørfonn og Knut Arild Hareide om å starte arbeidet med eit forbod mot speleautomatar (Innst. S. nr. 17 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:91 (2005-2006))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Bent Høie, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Svein Flåtten om å utrede grunnlaget og mulighetene for en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane (Innst. S. nr. 20 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:94 (2005-2006))
4. Referat

Presidenten: Representantene Dagrun *Eriksen*, Truls *Wickholm* og Per Ove *Width*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Aud Herbjørg *Kvalvik*, har tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Eli Sollied *Øveraas* fra og med 7. november og inntil videre
  - fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Petter *Løvik* fra og med 7. november og inntil videre
  - fra representanten Finn Martin *Vallersnes* om permisjon i tiden fra og med 8. november til og med 16. november for etter invitasjon å holde foredrag på New York State University samt delta i FNs parlamentariske høring i samarbeid med Den Interparlamentariske Union, New York.
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Oddbjørn *Vatne*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Eli Sollied *Øveraas*' permisjon, av velferdsgrunner.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget.

- Det anses vedtatt.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Møre og Romsdal fylke: Elisabeth Røbekk *Nørve* og Jenny *Klinge*
  - For Rogaland fylke: Siri A. *Meling*

2. Siri A. *Meling* innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Finn Martin *Vallersnes*.

Presidenten: Elisabeth Røbekk *Nørve* og Jenny *Klinge* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og resten av innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Per Ove *Width* og Solveig *Horne*.

– Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove *Width* og Solveig *Horne* anses enstemmig valgt som settepresidenter for innværende ukens møter.

Statsråd Trond *Giske* overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold (Innst. S. nr. 14 (2006-2007), jf. St.meld. nr. 17 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:07:00] (ordfører for saken): Regjeringas utnevning av 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold samsvarer med flere internasjonale tiltak på kulturfeltet. UNESCO-rapporten «Our Creative Diversity», som kom i 1995, er seinere blitt fulgt opp av UNESCOs universelle erklæring om kulturelt mangfold som kom i 2001. I tillegg til FN har også EU-kommisjonen, Europarådet, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd på ulikt vis satt mangfoldspolitikken på dagsordenen. Sverige har hatt sitt kulturelle «mångfaldsår» i 2006, og EU-kommisjonen har foreslått at 2008 skal bli det europeiske året for interkulturell dialog.

I Soria Moria-erklæringa har regjeringa Stoltenberg understreket betydninga av flerkulturelle satsinger i kulturlivet. Dette skal oppnås ved «å synliggjøre det flerkulturelle perspektivet på alle felter i kulturlivet og bidra til å skape bedre møteplasser mellom majoritets- og minoritetskulturer.»

Hensikten med markeringsåret for kulturelt mangfold kan beskrives langs to hovedlinjer:

- Ved å slippe til andre stemmer, andre livserfaringer og

andre historier vil kultur- og kunstlivet berikes, både når det gjelder innhold og kvalitet.

- Ved å gi rom for mangfold i kulturen skapes arenaer for kommunikasjon og samhandling – som igjen kan gi større gjensidig kunnskap og dypere forståelse mellom mennesker med ulikt kulturelt ståsted.

Begge disse tilnærmingene vil være viktige også i et mer langsiktig perspektiv.

Det er viktig å understreke at kulturlivet i dagens Norge allerede er preget av et mangfold hvor både minoritets- og majoritetskulturer danner grunnlag for spennende kunstneriske opplevelser. Regjeringas satsing på et kulturelt mangfoldsår har som utgangspunkt at nettopp dette aktive og levende kulturlivet skal danne basis for det arbeidet som skal gjøres. I den prosjektgruppa som skal oppnevnes, og som skal legge strategier for Mangfoldsåret, skal det rekrutteres bredt fra de mange relevante minoritetsmiljøene – både fra institusjoner, organisasjoner og det frie kulturfeltet. Samtidig vil det være en viktig oppgave å inspirere både institusjonene og kulturmiljøene for øvrig til å rekruttere fra det en kan kalle majoritetskulturen, med tanke på å styrke kontakten, kommunikasjonen og samhandlinga med både kulturaktører og publikumsgrupper med minoritetsbakgrunn.

Det kulturelle mangfoldsåret 2008 skal forankres bredt, både kulturelt og geografisk. Vi må nå både de profesjonelle kunstneriske miljøene og det frivillige kulturfeltet. Barn og ungdom vil være en viktig målgruppe for arbeidet med Mangfoldsåret.

Mange av de flerkulturelle satsingene vi har hatt, og har, som Stiftelsen Horisont/Mela, Du Store Verden!, Nordic Black Theatre, African Culture Center og Cosmopolite, har vokst fram som svært viktige aktører. Det samme har de to festivalene Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og urfolksfestivalen Riddu Riddu i Kåfjord i Troms. Disse og andre aktører vil være viktige samarbeidspartnere i arbeidet med Mangfoldsåret. Mye av den flerkulturelle satsinga vi har hatt så langt, har vært prosjektbasert og tidsavgrenset. Det blir derfor viktig å finne en helhetlig tilnærming og konkrete grep for satsingene i Mangfoldsåret, slik at de erfaringene man høster, kan gjenfinnes på mer permanent basis i den generelle kulturpolitikken også i årene etterpå.

Det internasjonale arbeidet med kulturelt mangfold bygger på erkjennelsen av den kulturelle dimensjonens betydning i en globalisert verden. Det kulturelle påvirkningsmønsteret er mangfoldig, og kultur antar ulike former, preget av både det lokale, det nasjonale og det globale. I internasjonale rapporter defineres kulturfeltet som bærer av ulike verdier og identiteter som kan bidra til utveksling, fornyelse, kommunikasjon og kunstnerisk utfoldelse.

Det kan synes som om enkelte mener at en satsing på et kulturelt mangfoldsår er problematisk i den forstand at det kan ødelegge for vår norske kulturarv. Til det er å si: Kulturtradisjoner som er verd å ta vare på, og som har overlevd, har gjort det nettopp fordi de har kunnet møte nye impulser og styrke tradisjonen gjennom endring. Kultur er ikke statisk – kulturen og kunsten er og må være en

bevegelig del av det levende livet. I FN-rapporten Human Development Report fra 2004 har man formulert det slik:

«Land behøver ikke å velge mellom nasjonal enhet og kulturelt mangfold. Undersøkelser viser at de to hensynene kan sameksistere, og faktisk ofte gjør det.»

Karin S. Woldseth (FrP) [10:12:41]: Først vil jeg benytte anledningen til å gratulere statsråden med 40-årsdagen.

Fremskrittspartiet støtter ikke Regjeringens utnevning av 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold. Vi ser snarere på dette som et mottrekk til vårt forslag om en kulturkanon, hvor hovedbudskapet fra Fremskrittspartiet er å ta vare på våre kulturtradisjoner og vår kulturarv. En norsk kulturkanon er først og fremst et verktøy for å ivareta den nasjonale kulturarv. Et hovedpoeng er altså at dette skal være en prosess. Det vil være ulike meninger om slike prosjekter og ulike meninger om de verk som blir valgt ut. Dette er en av de største styrkene ved prosjektet – at vi får en debatt om vår kulturarv. Kanonen vil hjelpe alle til å forstå norsk kultur og bidra til å holde norsk kultur ved like.

Jeg tror det er av stor viktighet for alle å forstå norsk kulturarv. Derfor kan vi være helt enige om at saksordføreren og Fremskrittspartiet er helt uenige. Det er ikke sånn, tror jeg, at vår norske kulturarv vil bestå uansett hvilket trykk den får. Vi har sett at en del av våre gamle tradisjoner allerede er i ferd med å forsvinne. Det bekymrer oss veldig.

Det kan se ut som det skal satses stort på et mangfoldsår i 2008, for å fremme og sette søkelyset på det flerkulturelle feltet. For ikke å så noen tvil: Fremskrittspartiet støtter selvsagt også UNESCOs erklæring om kulturelt mangfold og dialog. Det er klart at den kulturelle dimensjonen i et globalt perspektiv er viktig, både for å forstå hverandre og for å kommunisere på et universelt språk. Det kan nesten synes som om Regjeringen ikke synes at det arbeidet som blir gjort rundt omkring i kommuner og fylker, og for så vidt også nasjonalt, er godt nok. Men faktum er at det bevilges penger over flere budsjetter for nettopp å sikre mangfoldet i kulturlivet.

En av de tingene som bekymrer Fremskrittspartiet, er at en satsing på mangfold, som Regjeringen ønsker, må gå ut over allerede eksisterende tilbud. Og hvem er det som ikke skal få penger over statsbudsjettet lenger da? Er det særnorske tiltak, som nettopp er en del av kulturarven vår, og som gir oss identitet? Noe må en slik satsing gå på bekostning av, og jeg skulle likt å høre hvem som får mindre når noen får mer innenfor de allerede eksisterende rammer. Det er nemlig ikke lovt en krone mer til dette Mangfoldsåret, og da er det ikke rart at min bekymring for allerede eksisterende tiltak er berettiget.

Meldingen sier at skoler, institusjoner, tiltak for barn og unge, ulike frivillige institusjoner og kulturlivet generelt skal involveres. Men så vidt jeg vet, omfatter dette hele Kultur-Norge. Betyr dette da at Regjeringen ikke anerkjenner det arbeidet som allerede gjøres?

Jeg er så lei av svulstige ord og fine 17. mai-taler når det gjelder kultur. Dette kan fort bli en ny melding der for-

ventningene er store, og hvor svært lite annet enn flytting av midler blir resultatet.

Jeg vil vise til det arbeidet som allerede gjøres rundt omkring, både på skoler og i kulturinstitusjoner, for å bli kjent med fremmed kultur. Dette burde vi som politikere holde oss borte fra, og la dem som brenner for det, faktisk få lov til å gjøre jobben sin fri for politisk styring.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt president-plassen.

Olemic Thommessen (H) [10:17:05]: Et kulturelt mangfoldsår høres umiddelbart ut som en god idé. For Høyre er mangfold et viktig kvalitetstrekk ved samfunnet og ved kulturpolitikken. Uten mangfold ingen dynamikk og ingen fornyelse. For oss står ønsket om mangfold derfor som et svært sentralt hensyn i kulturpolitikken.

Som en kommentar til foregående taler vil jeg også si at jeg tror det er farlig å stille Mangfoldsåret opp mot spørsmålet om kulturarv. Det er helt åpenbart at Norge har, som andre land, et særlig ansvar for å ivareta den norske kulturarven, den norske folkekulturen, altså de sterke tradisjonene som vi bærer med oss. Det har vi både moralsk og naturlig ut fra det å jobbe for vårt, men også ut fra internasjonale konvensjoner. Jeg tror det kan bli en all right debatt i forhold til Mangfoldsåret, men jeg tror også at det med styrke må trekkes frem i andre sammenhenger.

Når det gjelder Mangfoldsåret, er det slik at vi i ettertanken nok drar litt på hvorvidt dette er en god idé når det kommer til stykket. Det er fordi vi aner at det er en del potensielle feller som man her kan gå i. I entusiasmen for den gode sak er det viktig å beholde også noe av den kritiske tilnærmingen. Det for en majoritetskultur faktisk å makte å gi rom for minoritetene uten at man – hva skal jeg si – oversvømmer dem, kan være en mer krevende øvelse enn vi tror. Men kanskje derfor er det også viktig å ha et mangfoldsår til debatt, hvor man setter kritisk søkelys på om vi virkelig er så tolerante og inkluderende som vi gjerne vil ha det til når vi er ute i verden og viser oss frem.

Men det er viktig at et mangfoldsår ikke får karakter av å være noe toppdirigert. Kultur må vokse nedenfra, det må springe ut fra enkeltinitiativer og være forbundet med eierskap og entusiasme for dem det angår. Iverksettelsen av et mangfoldsår kan lett få noe instrumentelt over seg som vi tror fort kan føre galt av sted. For mangfold kan ikke planlegges eller styres. Mangfold må vokse naturlig frem i et samfunn som er preget av toleranse og stor grad av valgmulighet. Mangfoldet handler om mangfold i finansieringskilder, mangfold i forhold til beslutningstakere og ikke minst et reelt mangfold i forhold til formidling.

Hvem er det så vi henvender oss til? Hvem er det så vi tenker på? I meldingen er det integreringsperspektivet som kanskje er mest fremtredende. Men det er jo også et spørsmål om det mangfoldet som ligger latent i det tradisjonelle norske samfunnet i forhold til gjerne folkekultur, gjerne kulturarv, homokultur, religiøse miljøer. Her er det mange ting man kan løfte frem. I så fall vil jo den bebudede arbeidsgruppen få en betydelig oppgave i forhold til

hvordan de velger å håndtere innholdet i Mangfoldsåret. Meldingen vektlegger som sagt etnisitet som et viktig utgangspunkt. I det svenske mangfoldsåret ser vi at det blir lagt et veldig bredt perspektiv til grunn, noe som vil falle Høyre i smak. Kanskje er det grunn til å gå litt nærmere inn på hva denne arbeidsgruppen skal gjøre. Kanskje kunne man ha en litt strammere definering av deres mandat.

Dersom vi snakker om å bringe våre nye landsmenn tettere inn i det norske samfunnslivet, mener vi det er helt sentralt at man bygger på de initiativene som innvandrer-miljøene selv representerer. I Oslo, og kanskje i noen av de andre større byene, er ikke dette noe stort problem. Her finnes det initiativer som vi mener man bør styrke. Men på små steder er det nok atskillig mer krevende å finne ut hvordan man skal jobbe med dette. Til syvende og sist tror vi dette kommer til å handle om en diskusjon som ikke skal være preget av de store konklusjonene, men som kanskje snarere skal handle om hvordan vi åpner vår egen kultur, og hvordan vi bygger opp under den toleransen som vi så ofte mener å ha.

Vi ønsker altså Mangfoldsåret velkommen ikke uten en viss kritisk ettertanke. Vi tror det kan være utgangspunkt for mange interessante debatter, og vårt utgangspunkt vil være at mangfold ikke er noe man kan vedta. Mangfold må vokse naturlig frem fra et samfunn som er preget av store valgmuligheter, og der den enkeltes initiativ vil føre frem.

May Hansen (SV) [10:22:37]: Jeg vil også starte med å gratulere statsråden med 40-årsdagen. Det er hyggelig at han er blitt så voksen!

Hvorfor trenger vi et markeringsår for kulturelt mangfold? Regjeringas klare syn er at kulturfeltet er et av de viktigste områdene som påvirker betingelsene for fullverdig og kvalifisert deltakelse i et flerkulturelt samfunn. En forutsetning for at kulturfeltet skal spille en slik integrerende rolle, er at kulturlivet selv på alle felt er åpent for alle og for nye kulturuttrykk. Målet er å utvikle et reelt flerkulturelt samfunn hvor kulturuttrykk møtes og utvikles og nye kulturuttrykk skapes. En ensidig kulturpolitikk som fremmer en nasjonal enhetskultur, virker begrensende og ekskluderende. Vi må legge til rette for at kulturlivet kan utvikle seg med utgangspunkt i det mangfoldet som i dag preger kulturlivet i hele Norge. Derfor trenger vi et markeringsår for kulturelt mangfold – for å få til en dialog, nytenking og et løft, slik at alle innbyggere får mulighet til å delta og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.

SV vil påpeke den store utfordringen vi har på kulturfeltet i forhold til barn og unge med minoritetsbakgrunn – særlig i storbyene. I Oslo har nærmere 40 pst. av elevene i grunnskolen minoritetsbakgrunn. I enkelte bydeler er tallet langt høyere. I dag reflekteres dette i liten grad i kulturfeltet. Her har vi et ansvar som sentrale kulturpolitikere, og det er viktig at mangfoldsåret spesielt fokuserer på barn og deres muligheter for kultur og kulturutveksling. For barn og unge er f.eks. den kulturelle skolesekken og kulturskolene viktige tiltak som når veldig mange. Kulturskolene har dessverre få elever med minoritetsbakgrunn. Det er viktig at foreldrebetalingen er så lav at det

er et reelt tilbud for alle grupper som ønsker det, å kunne bruke kulturskolen.

Målet med Mangfoldsåret vidare er at det skal etableres varige positive endringer, som åpenhet, toleranse, forståelse, kommunikasjon og naturleg inkludering av ulike kulturelle uttrykk som et uttrykk for den globale verden vi lever i. Det blir viktig å bevisstgjøre institusjoner og organisasjonar som mottar offentlig støtte til kulturaktiviteter, slik at de i større grad avspeiler og tar ansvar for det kulturelle mangfoldet som fins. Alle aktører som ønsker å bidra, skal kunne vere med på utviklingen av Mangfoldsåret i 2008 og vere aktive bidragsytare for å iverksette konkrete tiltak. Det skal etableres en prosjektgruppe som skal samordne planleggingsarbeidet for kultur mangfoldsåret. Prosjektgruppen må samarbeide med involverte institusjoner og organisasjonar fra både minoritets- og majoritetskulturar i Norge. Viktige aktører og virksomheter med flerkulturell profil er Stiftelsen Horisont/Mela, Du store verden!, Nordic Black Theatre, African Culture Center og Cosmopolite. Disse vil vere viktige som pådrivere og samarbeidspartnere i Mangfoldsåret.

SV vil påpeke bibliotekets viktige rolle. Det er en viktig møteplass og en kulturarena hvor menneske frå ulike kulturar og generasjonar møtes. Jeg vil nevne den vellykte satsingen på det flerspråklige biblioteket ved Deichmanske bibliotek, og vi bør også se til Sverige, på det kurdiske biblioteket, begge viktige eksemplar på hvordan man kan arbeide med språkoppføring, noe som er vesentleg for integrering.

SV ser på markeringen av et kulturelt mangfoldsår som startskuddet for etablering av en tydeligere integrering av et mangfold av kulturelle uttrykk i Norge. Vi er allerede på god vei med å etablere et eget mangfoldsår, og jeg vil understreke det regjeringspartiene sier i sin innstilling, at det må vurderes om det skal gis spesielle økonomiske incitamenter og såkornmidlar for å få fram kunstnerisk nyskaping – det mener jeg er helt nødvendig.

Dette året byr på bare muligheter. Jeg ser fram til det og gleder meg.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:27:50] (leiar i komiteen): Eg vil også nytte høvet til å gratulere statsråd Giske med 40-årsdagen i dag!

Å fremme kulturelt mangfold er eit hovudmål for kulturpolitikken framover. Eit slikt hovudmål representerer ei grunnleggjande perspektivendring i kulturpolitikken og er, slik eg ser det, ein heilt nødvendig konsekvens av samfunnsutviklinga.

Kulturpolitikken i Noreg har tradisjonelt vore nært knytt til nasjonsbygginga og ein likskapsorientert velferdspolitik. Ei sentral legitimering av kulturpolitikken har tidlegare vore å dyrke fram ein sær eigen nasjonal identitet forankra i ein felles nasjonal kultur. I kulturmeldinga blir det forklart korleis ulike dimensjonar ved globaliseringa, ikkje minst auka innvandring, har medverka til at ideala om likskap og nasjonal integrasjon i dag blir utfordra av nye former for ulikskap. Den framtidige kulturpolitikken må vende perspektivet bort frå konstruksjonar av ein einsarta felleskultur og leggje til rette for utvik-

ling av kulturen med utgangspunkt i det mangfaldet som pregar det norske samfunnet og kultursituasjonen i dag.

Vidare meiner eg at eit breitt spektrum av skapande, utøvande, dokumenterande og formidlande innsatsar frå alle delar av kulturfeltet er ei verdifull motvekt mot den einsrettinga ulike kommersielle krefter i samfunnet representerer.

Sidan 1980-åra er det gjennomført mange kulturtiltak som har gjort sitt til å utvide mangfaldet i norsk kulturliv. Mange av tiltaka har forankring i ulike minoritetsmiljø. Det har slikt vakse fram fleire verksemder med fotfeste i desse miljøa, som gjennom mange år har produsert og formidla musikk, teaterframsyningar, kunstutstillingar m.m. Eg kan også nemne Center for Afrikansk Kulturformidling, Du store verden!, Stiftelsen Horisont og Nordic Black Theatre, som fleire har vore innom her.

Internasjonale kultursenter og nokre museum har òg drive dokumentasjons- og formidlingsarbeid med utgangspunkt i samtidas kulturelle mangfold. I tillegg har fleire festivalar satsa medvete på uttrykk med forankring i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Vidare har nokre statlege institusjonar arbeidd aktivt for å inkorporere uttrykk med opphav i desse delane av verda, både i den ordinære verksemda si og som særskilde satsingar.

Det kulturelle mangfaldet i det norske samfunnet avspeglar seg likevel berre i liten grad i det institusjonaliserte kulturfeltet. Mange kunstnarar med minoritetsbakgrunn opplever at dei anten blir ignorerte eller reduserte til eksotiske innslag ved sida av den kulturelle hovudstraumen.

Det varierer frå kunstart til kunstart i kva grad slikt mangfold blir inkorporert på like vilkår, og i kva grad det er vilje til det. På musikkområdet, særleg i visse sjangrar, er ein svært open for ulike tradisjonar og uttrykksformer. I andre delar av kulturlivet har det derimot vist seg vanskeleg å byggje opp ei inkluderande haldning til uttrykk med opphav i andre tradisjonar enn den vestlege.

I dagens globale og multikulturelle situasjon må vi til ein viss grad redefinere omgrepet «nasjonal kultur» dersom vi innanfor kunstlivet skal gi plass for eit veksande mangfold av ulike kunstuttrykk. Vi må spørje oss sjølve i kva grad det lèt seg gjere og i kva grad det vil vere rett å halde fast ved ei førestelling om at kunst- og kulturlivet vårt først og fremst er nasjonalt norsk og eine og åleine tilhøyrer ein vestleg kunsttradisjon.

Vi må tore å møte det fleirkulturelle med kunnskap om eigne kulturelle røter. Eg trur tida er inne for å fastslå at kulturelt mangfold gjer den tradisjonelt norske kulturen rikare, og at det ikkje utgjør nokon trussel, snarare tvert imot.

I så måte er 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold eit godt høve til å stimulere nye og eksisterande miljø som arbeider målretta med å fremme kulturelt mangfold som ein realitet i dagens Noreg. Det er også viktig å styrkje kontakten, kommunikasjonen og samhandlinga mellom etablerte kulturinstitusjonar og utøvar- og publikumsgrupper med minoritetsbakgrunn. Vidare må vi utvikle det fleirkulturelle perspektivet innanfor etablerte tiltaks- og tilskotsordningar innanfor kulturfeltet. Kristeleg

Folkeparti trur at eit markeringsår vil kunne bidra til å nå desse måla.

Erling Sande (Sp) [10:33:13]: Senterpartiet er samd i at kulturelt mangfald er av stor verdi i samfunnsutviklinga. Eit kulturelt mangfaldsår med dei målsetjingane som saksordføraren har gjort greie for, er noko vi er varme tilhengjarar av. Mangfaldet gjer oss rike, og betre kunnskap om mangfaldet og andre menneske sine meiningar og uttrykk er ofte med på å bryte ned skiljeveggar. Mangfald og kreativitet går ofte hand i hand. Det er i brytninga mellom ulike idear og uttrykk at det blir skapt nye idear og nye uttrykk. Kulturelt mangfald er altså eit gode i seg sjølv. Det er, som Molvær Grimstad sa, ein god idé å feire mangfaldet når ein veit at einsretting pregar andre delar av samfunnet.

Senterpartiet er positivt til tiltak som fremmar mangfaldet av kulturelle uttrykk. Ved at fleire kunstnarar med ulik bakgrunn får høve til å gjennomføre og vise fram sine eigne prosjekt, opnar vi samstundes opp for større forståing på tvers av kulturelle skilnader og ulik etnisk bakgrunn.

Personar med minoritetsbakgrunn utgjer i dag ei stor og ueinsarta gruppe i dette landet. Dette har så langt i liten grad komme til uttrykk i kunst- og kulturlivet. Å opne opp for og oppmode til eit større innslag av ikkje-vestlege kunstuttrykk er både god kulturpolitikk og god integreringspolitikk.

Målet til Senterpartiet er at òg minoritetskunstnarane får høve til å uttrykkje seg på eigne premissar, og at verksemda deira blir ein naturleg del av kunst- og kulturlivet. Inntil det skjer er det naudsynt med målretta tiltak retta mot minoritetskunstnarar. Også i så måte er eit mangfaldsår eit ypparleg initiativ.

Institusjonane spelar, som saksordføraren har gjeve uttrykk for, ei viktig rolle i gjennomføringa av eit mangfaldsår. Vi vil stille oss bak det saksordføraren har gjort greie for i så måte. På same tid er det viktig at vi støttar opp om dei innspela, aktivitetane og prosjekta som kjem frå kunstnarane sjølve.

For Senterpartiet er det viktig å understreke at skal Mangfaldsåret bli noko meir enn ein serie arrangement, berre besøkt av personar som allereie i utgangspunktet aktivt søker kulturelt mangfald, lyt det breie lag av organisasjonsliv og lokalsamfunn i landet vårt engasjerast i dette arbeidet. Målet må vere arrangement i alle lokalsamfunn og engasjement frå størst mogeleg del av frivillig sektor i gjennomføringa av Mangfaldsåret. Berre slik kan eit mangfaldsår bli noko som når dei mange. Berre ved å gjere satsinga til noko som viser att i lokalsamfunna, når heile landet og engasjerer folk i alle aldrar, når ein fullt ut målet om å fremme verdien av kulturelt mangfald, og berre slik når ein målet om større gjensidig kunnskap og djupare forståing mellom menneske med ulik kulturell ståstad.

Trine Skei Grande (V) [10:36:32] : Det er ingen kulturer som har blitt store av bare å dyrke seg sjølv. Stort sett har alle de kulturene som er store, og som har blitt tone-

angivende kulturer og kulturnasjonar, blitt det i møte med andre kulturer. Den amerikanske kulturen har så stor gjennomslagskraft og så sterke livsvilkår hos oss i dag nettopp på grunn av den smeltedigelen Amerika har vært for ulike kulturer. Opp gjennom historien har man sett imperier komme og gå kulturelt ut fra sin styrke som smeltedigel for ulike kulturer. Det eneste store riket vi har sett på vårt kontinent som prøvde å vokse opp bare ved å dyrke seg sjølv, varte ikke så veldig lenge – fem–seks år – og det er ikke en historie vi er stolte av. Derfor er det i smeltedigelen, i møtet, i det at kunstnere og de som lager kulturuttrykk, kan møtes og utvikle nye ting, at styrken i en kultur ligger. Det er der spenningen i en by ligger. Berlin har den posisjonen den har i Europa i dag, fordi byen suger til seg kunstnere fra hele Europa som ønsker å utvikle sine kunstuttrykk der. Derfor er mangfaldsår et fint og offensivt svar fra Regjeringa når det gjelder den debatten som egentlig var knyttet til Muhammed-tegningene. Det er viktig at et slikt mangfaldsår blir brukt nettopp til å møte de ulike kunst- og kulturuttrykkene og for å utvikle møteplassene.

Men jeg har to engstelser og en utfordring. Den ene engstelsen jeg har, er nok den samme som Høyres, at dette skal bli et topptungt lite prosjekt, med et sekretariat der man stort sett skal lage ting for at noen skal kunne klippe over fine silkesløyfer og åpne. Jeg vil ikke ha det. Jeg vil først og fremst at man bruker denne anledningen til å løfte de institusjonene vi allerede har. For min andre bekymring er at vi har en del institusjoner som er etablert nettopp for å være det møtet mellom ulike kulturuttrykk som er intensjonen med Mangfaldsåret, slik jeg ser det, men som har vært dårlig behandlet av partier av alle politiske avskygninger og av alle regjeringer, og som nå egentlig trenger et løft for å kunne komme seg opp på det samme nivået som de nasjonale institusjonene.

De aller fleste som har vært her på talerstolen, har nevnt disse institusjonene med navn, så det trenger ikke jeg. Men det er i hvert fall en engstelse for meg at man ikke bruker denne anledningen til å bruke de nettverkene man allerede har, men at man absolutt skal prøve å etablere nye. Det ligger en god del spennende tiltak også utenfor disse institusjonene, der det er tatt en del spennende grep som man nå kanskje har muligheten til å følge opp videre. Ett av dem er visjonen om Snelda, som jeg håper kanskje statsråden kan si noe om, og som partiet hans har vært pådriver for sammen med Venstre i Oslo bystyre. Også det å bruke arenaer som f.eks. Mela-festivalen som viktige spydspisser for å gjennomføre et slikt mangfaldsår, håper jeg at statsråden tar inn over seg.

Det siste området, som er like viktig, og som vi ofte glemmer når det gjelder kulturelt mangfold, er litteraturområdet. Hvis man ser på de konfliktene som finnes i verden i dag, og ser hvilke kulturer som stilles opp mot hverandre, og så sammenlikner det med hvor mye litteratur som oversettes mellom de kulturene, gir det noen skremmende perspektiv. Det er ikke mange arabiske forfattere som blir oversatt til norsk. Det er heller ikke mange norske forfattere som blir oversatt til arabisk, selv om det er flere den veien enn den andre. Det å bidra til den kulturel-

le dialogen som ligger i litteraturen, mener jeg er en ekstra utfordring her. Kanskje det å ha et mangfoldsår åpner for den dialogen. Det at noen byer i Norge har valgt å være friby for forfulgte forfattere, har åpnet dialogen på en veldig spennende måte. Det å kunne la fribytankegangen også gjelde andre kunstuttrykk og samtidig la flere byer være friby for forfulgte forfattere tror jeg har åpnet en dialog knyttet til litteratur som er spennende, spesielt når det gjelder å skjønne andre kulturer.

Presidenten: Neste taler er statsråd Trond Giske. Presidenten vil gjerne få lov til å slutte seg til gratulanten i anledningen dagen.

Statsråd Trond Giske [10:41:38]: Tusen takk for gratulasjonen og også takk til andre som har påpekt at livskvelden nærmer seg. Det er hyggelig å kunne feire dagen her i Stortinget.

Men enda hyggeligere er det at så mange talere har understreket akkurat det som er Regjeringens poeng, nemlig at kjernen i all kulturell utvikling er møtet mellom gammelt og nytt, mellom det kjente og det ukjente, at kulturuttrykk ikke er konstante, men hele tiden tar form, slår rot, møter nye uttrykk, finner andre retninger, forsvinner eller utvikler seg videre. Det hele er en konstant endringsprosess. Vi vet at gamle, rotekte norske kulturuttrykk som rosemaling, treskjæringsstradisjoner, bunader og folkeeventyr enten har sitt opphav langt fra Norge eller i hvert fall er sterkt påvirket av impulser utenfra, og så har vi etter hvert gjort dem til våre egne uttrykk, til elementer i vår felles kulturarv. Kjernen i det resonnementet er at uten denne dynamikken, uten dette møtet mellom tradisjon og nye impulser, vil enhver kultur stagnere og bli uinteressant. Det er denne spenningen mellom det tradisjonelle og fornyelsen som bringer kulturfeltet framover, og som gjør at kulturuttrykk kjennes relevante, aktuelle, bekreftende, utfordrende eller av og til uaktuelle.

Det ligger også til grunn for tankegangen om at mangfoldet er noe positivt. Mangfoldet er en energikilde som kan bringe kulturfeltet vårt videre, ikke en trussel mot gamle tradisjoner eller det norske eller vårt eget språk og uttrykk. Mangfoldet er noe positivt, og – og det er det viktig å understreke – mangfoldet er ikke en sektor. Mangfoldet er en tilstand. Mangfoldet er et kjennetegn ved et dynamisk, levende og godt kulturliv.

Et mangfold av kulturuttrykk er ikke noen selvfølge. Norsk kulturpolitikk baserer seg på erkjennelsen av at markedet alene ikke er en tilstrekkelig plattform for å sikre mangfold og et kvalitativt godt kulturliv. Dette har vi tatt konsekvensene av bl.a. i statsbudsjettet for 2007, hvor vi gjennomfører et historisk løft for kultursektoren med nær 0,5 milliarder kr mer til kultur. Samtidig ser vi at mangfoldsdimensjonen ofte har vært preget av kortsiktig tenkning og på en måte vært litt utenfor den generelle kulturpolitiske debatten. Hensikten med et mangfoldsår er å bringe dette inn i kjernevirksomheten i kulturlivet. Vi ser at mangfoldet også i Norge øker, men vi ser også at vi ikke klarer godt nok å ivareta det mangfoldet. Det er derfor Regjeringen, med forankring i Soria Moria-erklæringen, i

St. meld. nr. 17 for 2005-2006 har foreslått å bruke 2008 som et markeringsår for kulturelt mangfold. Vi ønsker å synliggjøre det flerkulturelle perspektivet, vi ønsker å bidra til møteplasser mellom majoritetskulturer og minoritetskulturer, vi ønsker å styrke internasjonaliseringen av norsk kulturliv – det er en viktig del av å stimulere til mangfold – og vi ønsker også å styrke de ulike minoritetsaktørene som er på banen. Flere har vært opptatt av det og nevnt aktører som Mela-festivalen, Center for Afrikansk Kulturformidling, Agenda X, Du store verden!, Nordic Black Theatre og Internasjonalt kultursenter og museum. Alle har fått påplussninger i statsbudsjettet for 2007. Det er viktig, men ekte mangfold får vi først når de store penge- og de tunge institusjonene og strukturene tar mangfoldet på alvor i sine kunstneriske profilvalg, i sin rekruttering av aktører og i sitt formidlingsarbeid til nye publikumsgrupper. Først da kan vi få et reelt mangfold. Hvis vi kun baserer oss på de viktige minoritetsgruppene, blir ikke mangfoldet reelt. Da når vi ikke ut til hele kulturlivet.

Så er spørsmålet: Hvordan skal vi som politikere sørge for at disse institusjonene følger opp dette? Vi skal jo ha en armlengdes avstand, og institusjonene skal ha sin kunstneriske frihet. Vel, vi kan gjøre noe gjennom tildelingsbrev og budsjetter, men jeg tror at Mangfoldsåret 2008 nettopp kan være en katalysator for at institusjonene er nødt til å ta debatten, skape møteplassene og nettverkene, og ikke minst kan øke kunnskapen om det flerkulturelle og mangfoldige. Det er måten vi skal jobbe på.

Et annet spørsmål som reiser seg, er: Skal vi ha øremerking og økt grad av budsjett? Vi skal ha noe budsjett. Allerede for 2007 ligger det budsjett både til organisering og til dels til tildeling til flerkulturelle aktiviteter. Jeg tror øremerking alene bare vil kurere symptomer, som vil dukke opp igjen med en gang øremerkingen forsvinner. Vi er nødt til å gå til kjernen. Vi er nødt til å endre holdningene til og synet på det flerkulturelle. Jeg er veldig glad for at det er et så bredt flertall i Stortinget som støtter Regjeringen i dette. Det lover godt for gjennomføringen av Mangfoldsåret og den jobben vi har foran oss.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [10:47:06]: Det har sin pris å gå fra å være den nye vin til å bli årgangsvin – og jeg snakker av erfaring. Men det var en liten digresjon.

Vi hørte statsråden si at det er et budsjett, men i meldingen er det åpenbart tenkt en formidabel satsing, og det er faktisk tenkt en holdningsendring der ute. Det må gå på bekostning av noe. Da vil jeg spørre statsråden: Hvor skal disse pengene tas fra, og på bekostning av hvem?

Statsråd Trond Giske [10:47:51]: Svaret på det er at Regjeringen gjennomfører historiens største satsing på kultur. Vi femdobler veksten i statsbudsjettet for 2007 mot det Bondevik-regjeringen la fram i sitt siste budsjett – over en halv milliard kr mer. Det er historiens største økning. Og vi skal fortsette med å øke kulturbudsjettet opp til 1 pst. av statsbudsjettet, så her vil det være rikelig monn også til den flerkulturelle satsingen.

Mitt hovedpoeng er at det meste av dette ikke skal skje gjennom øremerkede midler. Vi må sørge for at Operaen gjennom sitt driftsbudsjett på 300 mill. kr ivaretar mangfoldet og det flerkulturelle. Vi må sørge for at Oslo-Filharmonien gjennom sitt budsjett gjør det, at Nationaltheatret gjør det, at alle de tunge, vanlige museene, institusjonene, orkestrene og teatrene i sine repertoarvalg, i sin rekruttering og i sin formidling til publikum er flerkulturelle og tar vare på mangfoldet. Først da lykkes vi med å skape et reelt, godt og mangfoldig kulturliv.

Olemic Thommessen (H) [10:49:00]: Når jeg ikke sluttet meg til gratulantenes rekker, var det selvfølgelig en inkurie.

De som tror at statsråden har tenkt å sitte i livskvelden og se på solnedgangen, tror jeg gleder seg litt for tidlig. La meg heller si: Så stor du er blitt, og vi håper at du får alderens linne og vise drag over deg med årene! – For dette er en statsråd med handlingskløe. Vi har i forhold til film sett at statsråden ikke har gått av veien for å tenke i retning av kvotering av kvinner f.eks. Og når han nå sier at han skal sørge for at landets store institusjoner tar dette mangfoldsperspektivet inn over seg, at politikken er viktig, at dette er et redskap vi skal styre med, så gir det grunn til ettertanke og vil kanskje være et utgangspunkt for noen av de debattene vi kommer til å få nettopp i Mangfoldsåret.

Tenker statsråden seg at man i løpet av planleggingen skal utrede spørsmål som kvotering, tydelige målformuleringer og bruk av virkemidler inn mot institusjonene?

Statsråd Trond Giske [10:50:10]: Representanten Thommessen, som jo er både eldre, klokere og visere enn undertegnede, kjenner veldig godt og deler også Regjeringens oppfatning om at vi skal ha en armlengdes avstand til de kunstneriske valg som foretas i institusjonene og av kunstnere og kulturarbeidere. Og her er vi midt oppi det dilemmaet som vårt politiske ønske om å bidra til økt mangfold fører til når vi møter disse institusjonene og kunstneriske virksomhetene.

Jeg er skeptisk til kvotering når det gjelder de rent kunstneriske utvalgene, for det kolliderer med det grunnleggende armlengdesprinsippet. Men jeg er en veldig sterk tilhenger av at man, om man ikke har en lovformulert kvotering, i hvert fall har en bevisst holdning til det å utnevne folk med minoritetsbakgrunn til alle styrende råd og utvalg, tildelingskomiteer osv., at man i det etablerte kulturbyråkratiet, som tar veldig mange av beslutningene når det gjelder bl.a. budsjett, sørger for at utvalgene gjenspeiler sammensetningen som det norske folk faktisk har.

Trine Skei Grande (V) [10:51:26]: Nå var det sånn en hyggelig, feirende stemning her, så jeg tenkte å toppe det med en sak som jeg vet at både mitt parti, Venstre, og statsrådets parti, Arbeiderpartiet, har vært veldig engasjert i i Oslo, nemlig Snelda-prosjektet. Det er en spennende videreføring av mange av de viktige mangfoldsinstitusjonene i Oslo. Det kunne blitt en nasjonal spydspiss på området og vært en spennende utvikling av en av institusjonene som statsråden nevnte tidligere, nem-

lig Operaen. Jeg forventer ikke at statsråden skal si ja eller nei til Snelda-prosjektet, men Oslo bystyre har i hvert fall i flertallsform sagt at dette er et prosjekt man synes det er spennende å jobbe videre med. Så jeg vil bare gi statsråden anledning til å si det samme.

Statsråd Trond Giske [10:52:09]: Jeg tror nettopp en av de fine tingene med et slikt mangfoldsår, og jobben rundt det, er at veldig mange nye prosjekter vil bli lansert – kanskje delvis som kortsiktige prosjekter, men også som faste institusjoner, nettverk, møteplasser, stimulanter og påvirkningsagenter inn mot institusjonene.

Representanten Grande nevnte i sitt hovedinnlegg også dette med oversettelse av litteratur, at det å få f.eks. norsk litteratur på arabisk og arabisk litteratur på norsk er en måte å få kjennskap til mangfoldet på. Så her finnes det mange ideer som Mangfoldsåret og diskusjonen rundt det vil bringe fram. Så får vi som ansvarlige budsjettlagere sørge for at dette får sin plass også i det faste Kultur-Norge.

Jeg skal ikke stå og sjekke ut det ene prosjektet etter det andre, men tar selvsagt imot alle gode ideer med stor takk og åpenhet. Så får vi håpe at alle andre også bidrar, slik at Mangfoldsåret kan føre til en varig endring, ikke bare bli et lite markeringsår som står igjen som et fint minne, men som faktisk har ført til noen strukturendringer som vi kan nyte godt av i fremtiden.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:53:27]: I likhet med de øvrige her i salen vil jeg gratulere statsråden med 40-årsfeiringen. Selv rundet jeg 40 for halvannet år siden. Jeg fikk ikke så mye medieoppmerksomhet, ei heller så mye oppmerksomhet her i stortingssalen, men det er ikke noe jeg gråter for.

Jeg merket meg at statsråden ikke svarte utfyllende på spørsmålet fra min kollega Karin S. Woldseth om hvor pengene skal hentes fra, så jeg vil prøve meg med et annet spørsmål.

Vi har registrert at vi nå skal putte mer penger inn i flerkulturelle tiltak, og det har vi gjort mye av i Norge de siste 10–15 årene. Resultatet er at man fortsatt har dype kløfter mellom etnisk norske og innvandrere. Vi har sett at et radikaliserert islam eksisterer i beste velgående, vi har kvinneundertrykkelse, og vi har, som symptom på noe av det, æresdrap etc. Vi skal altså gjøre mer av det samme, når vi har hatt tiltak i 10–15 år som ikke har virket.

Jeg vil stille statsråden spørsmålet: Er dette en smart politikk?

Statsråd Trond Giske [10:54:41]: Jeg tror jo det er helt riktig at de problemene som representanten nevner fortsatt eksisterer. Det skyldes ikke at vi har gjort for mye av det vi har gjort, men at vi har gjort for lite. For jeg tror at disse kulturelle møteplassene som skapes f.eks. blant barn og unge, faktisk skaper større integrering, større forståelse og større samhold. Det betyr at vi i tillegg til å støtte opp om ulike minoritetskulturer og de uttrykkene som finnes der, også er nødt til å skape de møteplassene der ulike kulturuttrykk og personer med ulik bakgrunn faktisk

møtes, jobber sammen, blir kjent og skaper det fellesskapet.

Et av de temaene som vi ønsker å belyse gjennom Mangfoldsåret, er tema som ytringsfrihet. Det ligger i kjernen av enhver kunstnerisk virksomhet en bruk av ytringer og et krav om og en plass for ytringsfrihet. Det vet vi er meget relevant i de debattene vi har hatt de siste årene. Vi skal ikke bli kulturrelativistiske og si at alt er like bra. Vi har noen kjerneverdier som vi mener at det norske samfunnet skal bygge på uansett hvilken kultur man tilhører. Jeg tror at et mangfoldsår i 2008 kan bidra til å trekke opp de linjene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [10:56:13]: Jeg har lyst til å gripe fatt i det som jeg oppfatter som et gjennomgående tema i Fremskrittspartiets merknader i innstillingen. Det synes jeg kort kan oppsummeres i følgende: Globalisering er positivt, bare ikke her i landet.

Det tror jeg er feil. Jeg tror ikke det er noen motsetning mellom det norske og det flerkulturelle, snarere tvert imot. Jeg tror det hersker veldig liten tvil om at den kulturelle dimensjonen har betydning i en globalisert verden. Vi snakker ikke her bare om underholdning for hjemlige formål. Vi snakker om den flerkulturelle dimensjonens betydning for vår evne til å hevde oss i en globalisert verden. Det handler om kulturområdet, men det handler f.eks. også om næringslivsområdet. Det har også betydning for demokrati og inkludering i vårt eget land. Så jeg tror Fremskrittspartiet bommer både i forhold til globalisering og i forhold til befolkningen her hjemme.

Statistisk sentralbyrå viser oss at sju av ti nordmenn mener at innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge, og den andelen er faktisk økende fra år til år. Sett fra innvandrerkommune nr. 2 i Norge, Drammen, der innvandrere utgjør 17 pst. av befolkningen, har vi fra ganske lang tid tilbake bygd inn det flerkulturelle i visjonen i kommuneplanen. Vi har lagt inn kultur som motor i byutviklingen, som én av åtte stolper i kommuneplanen, og vi har lang erfaring i å integrere det flerkulturelle i framtidsrettet planlegging i kommunen.

Det startet med at vi flyttet feltet innvandrere og flyktninger fra sosialsektoren til kultursektoren i kommunen, nettopp i erkjennelsen av at kultur er et utmerket byggemateriale til broer mellom mennesker – det egner seg overhodet ikke til å bygge murer mellom mennesker. Når man bruker kultur som et aktivt virkemiddel i integreringsarbeidet, trenger man ikke alltid engang å ha et felles språk, fordi man har så mange andre uttrykksformer, så man kan starte med å bringe folk sammen umiddelbart innenfor kulturfeltet.

Jeg kunne sagt mye om det som finnes av flerkulturelle arenaer i Drammen – det som er gjort av arbeid for barn og ungdom, det som skjer ved høgskolen vår, og det som skjer i det internasjonale kultursenteret vårt. Og apropos statsrådets fødselsdag: Jeg tror at uansett hva jeg måtte

finne på å gi ham i gave senere i kveld, kan ikke det måle seg med den gaven Drammen kommune fikk ved å få ytterligere millioner kroner til støtte for oppbygging av Union rockescene/Internasjonalt Kultursenter, der vi nettopp bringer inn disse elementene, nordmenn og innvandrere, sammen.

Jeg synes det er flott at vi får markeringsåret. Jeg melder Drammen på som samarbeidspartner i gjennomføringen av det året. Kanskje vi til og med innen 2008 har blitt åtte av ti nordmenn som føler at innvandrerulturen beriker det norske samfunnet. Da skal vi la dem få dekket sine ønsker om å la seg berike – og det gjør vi gjennom det året.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, sjå side 417)

S a k n r . 2

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om framlegg frå stortingsrepresentantane May-Helen Molvær Grimstad, Ingebrigt S. Sørfonn og Knut Arild Hareide om å starte arbeidet med eit forbod mot speleautomatar (Innst. S. nr. 17 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:91 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane og frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare gjer presidenten framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Presidenten ser det som vedteke.

Erling Sande (Sp) [11:00:41] (ordførar for saka): Det siste året har dei samfunnsmessige og sosiale følgjene av det auka talet på personar med speleproblem hatt stor merksemd. Dette er utgangspunktet for framlegget vi handsamar i dag. Ei undersøking utført av MMI i 2005 viste at det var eit urovekkjande høgt tal på speleavhengige, også blant barn og unge. Vidare blir det hevda at ni av ti inntektskroner på gevinstautomatane blir putta på av personar med speleproblem. I forslaget blir det vist til undersøkingar som syner at heile 40 pst. av dei som søker hjelp på grunn av speleproblema sine, har hatt alvorlege sjølvmoordstankar. Låg inntekt er òg noko av det som er felles for ein stor del av dei speleavhengige. Dette seier oss noko om at også familiane, dei pårørande til dei speleavhengige, blir råka av speletrongen til den som slit med avhengigheit. Stadig meir aggressive speleautomatar og

større premiar har dei siste åra vore noko av bakgrunnen for at fleire har fått problem.

Omsetninga i automatmarknaden har auka frå 8,5 milliardar kr i 2001 til svimlande 27 milliardar kr i 2005. Denne auken var noko av bakgrunnen for at Stortinget i 2003 vedtok å la Norsk Tipping AS få einereitt til gevinstautomatane. Vedtaket er som kjent seinare blitt klaga inn for EFTA-domstolen. EFTA sitt overvakingsorgan, ESA, meiner at Stortingets vedtak om oppretting av eit spelemonopol i regi av Norsk Tipping er i strid med dei norske forpliktingane gjennom EØS-avtalen. Det er venta at avgjerd i saka vil ligge føre i fyrste del av 2007. Forslagsstillarane er ikkje tilfredse med dagens situasjon og ynskjer å pålegge Regjeringa å førebu eit nasjonalt forbod mot speleautomatar, slik at det kan setjast i verk allereie frå januar 2007. Ein ber vidare Regjeringa om å utgreie korleis dei frivillige organisasjonane kan få statleg støtte til å vidareføre arbeidet sitt, og korleis ein kan hindre ei utvikling i retning av ein svart spelmarknad og auka nettgambling.

Heile komiteen deler uroa over talet på speleavhengige. Med unnatak av representantane frå Framstegspartiet peikar samtlege på at dette òg var bakgrunnen for Stortingets vedtak om eit monopol på gevinstautomatane. Komiteen viser samtidig til at Regjeringa har gjennomført tiltak for å redusere problemet. Eit setelforbod på automatane blei innført med verknad frå 1. juli i år. Tal frå Lotteritilsynet syner at tiltaket har hatt ynskt effekt. Vidare vurderer Regjeringa no nattestenging av automatane samt avdempande tiltak som lyd- og lysregulering på gevinstautomatane. Regjeringa har samstundes gjort det klart at ingen av konsesjonane blir forlenga, og at dagens gevinstautomatar difor vil vere borte i løpet av det komande året.

Det er altså eit viktig poeng at politikkområdet som framlegget omtalar, har hatt ei vesentleg utvikling det siste halvåret, og at Regjeringa ved effektive tiltak truleg har makta å snu den uheldige utviklinga med ein vidare auke i talet på speleavhengige. Forslagsstillarane frå Kristeleg Folkeparti har likevel valt å bryte med det breie kompromisset Stortinget gjorde med vedtaket om spelemonopol i 2003. Framstegspartiet har òg eigne framlegg i innstillinga, og eg reknar med at partiet sine representantar kjem til å gjere greie for desse. Fleirtalet i komiteen innstiller på å leggje framlegget ved protokollen.

Senterpartiet har i likskap med Kristeleg Folkeparti vore svært oppteke av å ta tak i speleproblema, og har saman med dei andre regjeringspartia bidrege til å gjere den regjeringa vi har i dag, til den regjeringa som har gjort mest i nyare tid for å redusere dei sosiale og samfunnsmessige problema som følgje av speleproblem. Vi meiner alt anna hadde vore uforvarleg. Arbeidet med å førebyggje speleproblem har skjedd i dialog med dei speleavhengige og deira pårørande sine organisasjonar. Dette har òg vore med og opna auga våre for dei store konsekvensane som speleproblem kan ha for den enkelte avhengige.

Det er ikkje til å underslå at inntektene frå speleautomatane har gjeve dei frivillige organisasjonane store inntekter til allmennyttige formål. Den store auken i inntek-

tene har gjort at dei organisasjonane som har denne typen inntekter, har hatt større inntekter enn fyrst venta. Det er likevel ingen tvil om at enkelte organisasjonar i så stor grad har gjort seg avhengig av inntektene frå automatane at det vil vere ei utfordring å tilpasse drifta til eit lågare inntektsnivå. Det er etter Senterpartiet sitt syn viktig at organisasjonane no nyttar tida fram mot sommaren godt, for å tilpasse seg bortfallet av desse inntektene.

Samstundes som organisasjonane aktivt må sikre seg andre måtar å skaffe inntekter på, vil vi, gjennom Regjeringa, bidra til ei auka fokusering på frivillig sektor i året som kjem, og sjå på korleis vi på best mogleg måte kan leggje til rette for å styrkje frivillig sektor generelt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:05:53]: Saksordføreren representerer jo Senterpartiet, som jeg oppfatter er tilhenger av lokaldemokrati og lokalt selvstyre. Om man sier man er tilhenger av lokalt selvstyre, må man kunne forvente at dette dokumenteres i praktisk politikk. Man skulle da tro at man ville støtte Fremskrittspartiets forslag nr. 2, om å overlate diskusjonen om pengespill til kommunene. Det ville gitt et reelt lokalt selvstyre på dette området. Det ville også avspeilt de initiativ som har kommet fra mange ordførere og andre lokalpolitikere på området. Mitt spørsmål til saksordføreren er: Jeg vil gjerne vite hvilke grunner som saksordføreren ser til ikke å overlate dette til lokal forvaltning.

Erling Sande (Sp) [11:06:42]: Senterpartiet er også oppteke av ein kommunestruktur med små kommunar som gjer at dei som skal ta avgjerdene, sit nær dei avgjerdene gjeld. Det gjer òg at avstanden mellom kommunane blir liten. Eit system der ei rekkje kommunar har forskjellige regime på dette området, vil ikkje nødvendigvis løyse nokon av problema. Det vi vil streke under, er kommunane si moglegheit til i dialog med næringslivet og interesseorganisasjonane, slik mange kommunar no har gjort, å arbeide med å fjerne speleautomatane og med andre tiltak som kan redusere speleavhengigheita.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:07:37]: Senterpartiet og Regjeringa skal ha ros for at dei vil fjerne automatane frå 1. juli, og at den handlingsplanen som Bondevik II-regjeringa la fram, er følgd opp når det gjeld fleire av dei tiltaka som saksordføreren orienterte om i sitt innlegg, bl.a. dette med setelforbod.

Eg har eit spørsmål til representanten Erling Sande, og det gjeld bingoautomatane. Lotteri- og stiftelsesilsynet bad i eit brev i februar 2006 om eit forbod mot bingoautomatar og omtala dei som spesielt aggressive, fordi gevinstane der er høgare enn på andre speleautomatar. Når ein da innfører eit setelforbod, kvifor i all verda skal bingoautomatane bli fritekne frå det? Skal ein vente og sjå på utviklinga? Skal ein ha ei motsett bevisbyrde for at ein vil la setelforbodet også gjelde dette? Kvifor i det heile har Regjeringa og Senterpartiet vore med på å ha fritak for denne typen automatar?

Erling Sande (Sp) [11:08:38]: Representanten Molvær Grimstad og eg har mykje av dei same målsetjingane i denne saka, nemleg å redusere speleproblema og omfanget av dei.

Når det gjeld bingoautomatane, er det òg omtalt i innstillinga og i brev frå Kulturdepartementet. Det er eit område som ein ser på om det kan gjennomførast tiltak på.

Det som er litt overraskande, er sjølv forslaget frå Kristeleg Folkeparti. Sjølv om ein veit at gevinstautomatane vil falle vekk frå sommaren av, har ein valt å fremje eit forslag om å framskande denne fjerninga til 1. januar, noko som ein veit vil gje organisasjonane store problem.

Igjen: Vi deler målsetjinga, men eg er overraska over at Kristeleg Folkeparti foreslår noko som så heilt tydeleg vil gje organisasjonane store utfordringar og gje dei mykje kortare tid til omstilling enn det som Regjeringa har lagt opp til.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:09:48]: Jeg vil takke saksordføreren for et interessant svar på mitt forrige spørsmål. Jeg oppfattet det dit hen at dette var et område som var såpass viktig at man ikke kunne ha forskjellige regimer fra kommune til kommune.

Imidlertid oppfatter jeg det også slik at Senterpartiet står bak den politikken som føres pr. i dag, og at man altså støtter forskjellige regimer fra kommune til kommune når det gjelder omsorg for eldre, når det gjelder grunnskole, når det gjelder SFO, og når det gjelder servering av alkohol og ølsalgsbevillinger. Men man ønsker det altså ikke når det gjelder et par spilleautomater eller å tillate en pokerturning. Dette sier jo noe om hva man vurderer som viktig i kommunepolitikken. Omsorg for eldre og barn er det greit at man kan ha forskjellige regimer på, men når det gjelder dette området, er det altså mye viktigere enn eldre, barn og barnehager.

Erling Sande (Sp) [11:10:53]: Representanten Knudsen gjekk glipp av ein viktig nyanse. I denne saka er målet vårt å avgrense speleproblema, og i så måte løyser ikkje forskjellige regime frå kommune til kommune det, etter vårt syn.

Når det gjeld dei viktige tenestene som kommunane utfører, det vere seg eldreomsorg eller skule, har eg berre lyst til å nemne den styrkinga denne regjeringa har gjort på desse områda, som altså har gjeve eldre ei betre omsorg i store delar av Kommune-Noreg og ungane ein betre skule. Denne regjeringa har i løpet av den korte tida ho har regjert, gjort langt meir enn det som Knudsen sitt parti fekk til i dei budsjettssamarbeida det hadde med den førre regjeringa.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:11:47]: Eg er glad for Erling Sande og Senterpartiet sitt engasjement når det gjeld dei speleavhengige og det å kjempe mot dei problema som dei speleavhengige har.

Då Kristeleg Folkeparti fremja sitt Dokument nr. 8-for-slag i mai i år, var dei første reaksjonane frå Regjeringa negative til å få gjennomført dette, fordi Noreg si sak om

kva som kom til å skje med monopolordninga, låg i EFTA-domstolen. Vi såg at det var ein eksplosjon i utviklinga på spelemarknaden, og at noko måtte gjerast raskt. Eg er glad for at det presset som har vore både frå speleavhengige og frå opinionen, har medført at Regjeringa har teke raskare grep enn det dei kanskje elles ville ha gjort.

Vi følgjer opp det forslaget vi har fremja, det er lenge sidan det kom. Når det gjeld dei frivillige laga og organisasjonane, har vi sagt at Regjeringa må jobbe parallelt. Det er ikkje slik at vi på ein måte har vilja avskjere deira situasjon, men i våre forslag som blir behandla i dag, har vi teke i vare begge sider.

Erling Sande (Sp) [11:12:48]: Eg er glad for å høyre det Molvær Grimstad seier, at ein har forståing for dei frivillige organisasjonane sin situasjon. Dei frivillige organisasjonane er no i stor grad i gang med sine budsjett for det neste året – dei er kanskje ferdige – og har lagt dei budsjetta ut frå det regimet som Regjeringa har signalisert. Og det er vel ikkje til å kome utanom at nokre av dei ville fått store problem dersom dei måtte tilpasse seg ei anna løysing no.

Eg har vel ikkje inntrykk av at dette har vore noko unisont krav frå dei speleavhengige, eller frå organisasjonar til dei pårørande til dei speleavhengige. Lat meg seie det slik: Eg gler meg over at representanten Molvær Grimstad i alle fall er merksam på stoda for dei frivillige organisasjonane.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Espen Johnsen (A) [11:14:04]: Eg trur det – iallfall med få unntak – er slik at dei aller fleste er einige i saka om speleautomatar og eit nytt regime for desse automatane. Stortinget har behandla saka fleire gonger, og det er eit breitt fleirtal som har stått saman om realitetane i det som skal vere politikken når det gjeld speleautomatar.

Det er ut frå ei sosialpolitisk grunngeving einigheit om å redusere talet på dei som er speleavhengige, eller som utviklar avhengigheit av automatar – med dei konsekvensane det har for den enkelte, for familiane, for omgjevnadene – og om å få betre kontroll med automatmarknaden.

Stortinget sitt vedtak om at Norsk Tipping skulle få enerett på drifta av gevinstautomatar, har ikkje late seg gjennomføre til no. Saka har vore oppe i fleire rettsorgan, og no er ho i EFTA-domstolen. Derfrå kan vi vente å få ei avklaring i løpet av første halvår neste år.

Eg er glad for at vi inntil det lét seg gjere å setje i verk det eit breitt fleirtal på Stortinget har vore einige om, har ei regjering og ein statsråd som gjer det ein kan for å minske dei sosiale problema, og for å få gjennomført Stortinget sine målsetjingar så raskt det lét seg gjere.

Dei tiltaka som er gjennomførte til no, bl.a. setelforbodet, viser seg å fungere godt, og fleire andre tiltak er under vurdering og vil bli foreslått.

Samstundes har statsråden gjeve eit veldig klart svar på kva som skjer med dagens automatregime når konsesjonane går ut neste år. Det bør alle merke seg, for same kva

utfallet i EFTA-domstolen blir, kjem det til å bli store endringar frå det systemet vi kjenner i dag, og dagens automatar vil bli borte neste år.

I tillegg er det slik at Regjeringa har under oppsyn utviklinga i bruken av andre spel, anten det er spel på mobiltelefon, spel på Internett eller anna. Derfor er Regjeringa sin framgangsmåte i saka betre enn om ein skulle ha gjort som forslagsstillarane ønskjer. Det å setje i gang eit lovarbeid no, godt ute i november, med den tida eit slikt arbeid ville ta, og med det arbeidet det ville medføre, og rekne med at forbodet skulle vere gjeldande frå 1. januar neste år, ville ikkje vere noka god løysing.

Det er langt betre med det opplegget Regjeringa har valt, der ein gjennomfører dei tiltaka ein har gjort, kontinuerleg vurderer andre tiltak og varslar at dagens konsepsjonar ikkje blir vidareførte. Då vil ein, slik vi ser det, varetta det som eg trur er formålet til forslagsstillarane, og som dagens regjeringsparti pressa på for i førre stortingsperiode, då saka var til behandling, nemleg å kjempe mot dei problema som speleavhengigheit fører med seg, og ein vil gjennomføre det eit breitt fleirtal på Stortinget tidlegare har hatt som målsetjing.

I Arbeidarpartiet er vi derfor – kanskje ikkje så overraskande – godt nøgde med den måten statsråden og Regjeringa handterer saka på. Vi meiner det er den beste måten å få gjennomført fleirtalet sine ønske og målsetjingar i denne saka på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:17:20]: Et sentralt spørsmål om man gjennomfører denne reformen slik Arbeiderpartiet vil, er hvordan man skal erstatte de inntektene som frivilligheten, kulturlivet og idretten har hatt på området. Det er tusenvis av lag og foreninger som har hatt gode inntekter på området, og som nå vil slite i tiden fremover.

Man har fra Regjeringens side varslet en frivillighetsmelding og et frivillighetsregister, uten at det er klart for oss hva det vil innebære. Man kan ikke drive aktivitet basert på utredninger, registre og stortingsmeldinger, og det er begrenset hvor mange pølser, vafles og kontingenter man kan klare å omsette i en forening.

I den forrige saken fikk vi høre at man skal styrke det flerkulturelle, men vi har ikke hørt noe om hva man skal gjøre med hensyn til idrett, korps, kor, helse osv. Hva vil konkret gjøres på området?

Espen Johnsen (A) [11:18:26]: Det er slik at veldig mange frivillige organisasjonar etter kvart seier at dei inntektene dei har hatt frå speleautomatar, er inntekter dei ikkje lenger ønskjer. Dei er i ferd med å omstille si verksemd, dei er i ferd med å tilpasse seg andre økonomiske rammer, ut frå at inntekter baserte på speleavhengige ikkje er inntekter dei ønskjer å ha.

Så er det slik, som representanten tydeleg er klar over, at Regjeringa satsar mykje på frivilligheit, på frivillig sektor. Vi er i gang med mykje viktig arbeid, både i form av eit frivillighetsregister og ei varsla frivillighetsmelding, og vi arbeider med ei varig ordning for momskompensa-

sjon. Dei endringane som blei gjorde i tippenøkkelen då saka var til behandling i 2003, gav svar på fordelingsprofilen for overskotet i Norsk Tipping, og einerettsmodellen balanserer dei motstridande omsyna som det er mellom inntekter for frivillig sektor og dei sosiale problema som desse automatane har medført. Så representanten kan ta det heilt med ro. Vi er veldig obs på den frivillige sektoren og inntektene for frivillig sektor.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:19:42]: Eg har eit spørsmål til representanten Espen Johnsen, om han på vegner av Arbeidarpartiet kan gi eit betre svar på kva som er grunngevinga for å frita bingoautomatane frå setelforbodet som no er innført. Kva tenkjer Arbeidarpartiet når ein har sagt at ein vil fjerne automatane frå 1. juli neste år – noko som eg synest er veldig positivt – vil også bingoautomatane bli fjerna, eller ser ein for seg at ein også der kan gjere unntak?

Espen Johnsen (A) [11:20:18]: Det er slik at dei tiltaka som vi no gjennomfører, gjennomfører vi i påvente av ein endeleg dom i EFTA-domstolen. Det er viktige tiltak, som så langt har vist seg å ha ein effekt i forhold til det som er målsetjinga med den modellen som Stortinget har vedteke, nemleg at ein skal redusere talet på speleavhengige og dei sosiale problema det fører med seg, og at ein skal få betre kontroll på automatmarknaden. Då er det om å gjere at alle tiltaka som ein vurderer i den samanhengen, og som setelforbodet er eit godt eksempel på, har den effekten at dei reduserer dei sosiale problema.

Om det er slik at det blir utvikla mange sosiale problem knytte til speleavhengigheit i samband med bingoautomatar, då er det naturleg å vurdere det. Om det ikkje er slik at bingoautomatar fører med seg problem med speleavhengigheit, då bør ein vente med å ta stilling til bingoautomatar til ein har fått den endelege dommen i EFTA-domstolen.

Olemic Thommessen (H) [11:21:24]: Hele denne debatten er fokusert på de sosiale problemene, og det er det sikkert god grunn til. Men det mangler et helhetlig grep, eller en helhetlig anvisning på hvordan de frivillige organisasjonene i fremtiden skal få inntekter. Nå er det også bebudet en markedsføringslov, som gjennom en del tiltak også kommer til å begrense de frivillige organisasjonenes muligheter. Når det gjelder spill, har vi fått høre at man ser for seg et forbud, eller iallfall at konsesjonene går ut, etter 1. juli neste år.

Hvordan tenker egentlig Arbeiderpartiet seg at de frivillige organisasjonene skal tjene penger, hvilke områder tenker en seg skal være de frivillige organisasjonenes arena? Vil dette f.eks. kunne bety at man skal se litt nærmere på Norsk Tippings posisjon og kanskje overføre en del av de områdene som Norsk Tipping i dag dominerer, til de frivillige organisasjonene?

Espen Johnsen (A) [11:22:32]: Som eg sa i eit tidlegare svar, er Regjeringa og stortingsfleirtalet veldig opptekne av forholdet for dei frivillige organisasjonane. Vi

jobbar kontinuerleg med å betre situasjonen for frivillig aktivitet, for frivillige organisasjonar, med eit frivillighetsregister, med ei varig ordning for momskompensasjon, med ei varsla frivillighetsmelding som tek opp desse spørsmåla. I innstillinga ber komiteen om – og det er så vidt eg hugsar einstemmig – at Regjeringa utarbeider ein strategi for å vareta dei frivillige formåla sin økonomi. Det er noko som eg veit at Regjeringa – det kan statsråden stadfeste etterpå – er veldig oppteken av. Så er det slik at då einerettsmodellen vart innført, var jo det for å ta omsyn til dei frivillige formåla, nettopp gjennom at overskotet frå Norsk Tipping meir skulle kome dei samfunnsnyttige og humanitære organisasjonane til del.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:23:40]: Det var et interessant svar jeg fikk. Det ble bl.a. henvist til en momskompensasjon. Fra Frivillighet Norge er den anslått til ca. 1 milliard kr.

Når det gjelder tippemidler, kan man i beste fall håpe på at omfordelinger og økninger på det området skal være på fra 800 mill. kr til 1 milliard kr., mens de inntekter som frivillighetssektoren har hatt på området, er anslått til alt fra 8 milliarder kr til 11 milliarder kr, altså omtrent et helt samferdselsbudsjett for Norge på ett år. Her mangler det altså i regnestykket 7–8–9–10 milliarder, og jeg ber om at representanten fra Arbeiderpartiet bekrefter at noen faktisk vil merke denne reduksjonen, som er ganske formidabel, og at det er idrett, det er korps, det er kor, det er helse, det er LHL, det er Røde Kors, det er Blindedeforbundet, osv.

Espen Johnsen (A) [11:24:43]: Dei organisasjonane som representanten no viste til, er organisasjonar som i stor grad har slutta seg til det opplegget som eit breitt fleirtal på Stortinget har valt for ei ordning med gevinstautomatane, der Norsk Tipping skulle få monopol på drift av gevinstautomatar.

Ja, det er riktig som representanten seier, at nokon vil merke at det blir endringar i automatmarknaden. Dei som først og fremst vil merke det, er dei som i dag slit med store sosiale problem fordi dei av ei eller anna årsak får eit avhengighetsforhold til automatane, dei som bruker store delar av sine inntekter på automatar ufrivillig, og som opplever ein vanskeleg situasjon for seg sjølv, for sine familiar, for alle rundt dei. Dei vil openbert merke forskjell når eit breitt fleirtal her på Stortinget får gjennomført den politikken som dei har vedteke.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Karin S. Woldseth (FrP) [11:26:01]: Det er bemerkelsesverdig at forslagsstillerne ønsker seg et forbud mot spilleautomater, når det ikke er mer enn knapt et år siden deres egen kulturstatsråd ønsket seg et monopol på automater i regi av Norsk Tipping. 10 000 automater syntes Kristelig Folkeparti var helt i orden for et år siden, og nå ønsker man seg altså et forbud. Jeg synes dette kan bli litt forvirrende. Og når vi ser hvilke tiltak Regjeringen har satt i verk, er heller ikke det spesielt imponerende.

Saksordføreren sa at tiltakene med seddelforbud, eventuelt spilleforbud mellom kl. 24 og kl. 07 osv. hadde effekt. Det er klart at disse har effekt. Dette foreslo bransjen selv allerede i 2003. Men det fantes ikke den gang, og det finnes ikke i den nåværende regjering verken interesse for eller vilje til å se på kompromisser som kan sikre at det frivillige Norge får et visst rom for handlefrihet.

Fremskrittspartiet har merket seg at man også ønsker å regulere nettspill og mobilspill. Det hadde kanskje vært greit å få kontroll med det totale spillmarked, men det er det i alle fall pr. i dag svært vanskelig å gjennomføre – dette dels fordi det griper inn i den enkeltes rett til å disponere egne penger, dels fordi teknologien i dag er kommet så langt at de som tjener store penger på dette internasjonalt, helt sikkert finner nye metoder for å unngå slike reguleringer.

Det blir også litt uforståelig for meg at forslagsstillerne snakker om at de frivillige organisasjoner må få penger fra staten. Dette kan bli svært dyrt. Skal alle de som i dag får inntekter fra automater, eller de som i 2003 fikk inntekter fra automater, få tilsvarende støtte fra staten, kommer det til å koste staten flerfoldige milliarder. Det hadde ikke statsråden fra Kristelig Folkeparti i 2003, og det er da svært underlig at de ønsker dette i dag. Jeg kunne faktisk være fristet til å spørre hvordan man tenker seg å finansiere alle disse frivillige organisasjonene som Kristelig Folkeparti snakker så varmt om, hvis det blir et totalforbud. Og hvilke av de frivillige organisasjonene er det som skal få disse pengene? Er det de lokale fotballklubbene, som gjør en fantastisk innsats for barn og unge i lokalmiljøet? Eller er det de store, tunge organisasjonene som allerede i en årrekke har livnært seg av egne automater? Og gjelder det alle som har hatt inntekt av spilleautomater, eller gjelder det kun noen få?

Når det er sagt, er Fremskrittspartiet svært bekymret for alle dem som spiller seg fra gård og grunn, noe som fører med seg menneskelige tragedier. Allerede i 2003 foreslo faktisk Fremskrittspartiet at vi skulle bruke 1 pst. av spilloverskuddet til forskning og behandling av spilleavhengige. Men vi fikk ikke noen støtte den gang, selv om kunnskapen om årsaken til spilleavhengighet som sådan fremdeles er mangelfull.

Vi ønsker oss restriksjoner på spilleautomatmarkedet, men vi ønsker ikke innføring av monopol. Vi ønsker heller ikke forbud. Det er viktig at restriksjonene innføres fordi det motvirker spilleavhengighet, og ikke fordi noen politikere har et markeringsbehov. Sånn sett er det greit at det kommer tydelig fram hva som er motivene til de enkelte partiene, og det er mye mer ryddig å kalle en spade for en spade framfor å dytte Norsk Tipping og andre foran seg, når motivet er spilleautomatforbud.

Fremskrittspartiet tror på en dialog mellom bransjen, det frivillige Norge og statsråden, derfor vårt forslag om et nasjonalt kompromiss. Vi mener for øvrig også at det bør åpnes for en mer lokal styring av forholdene rundt automatspill, kasino osv. Derfor foreslår Fremskrittspartiet at Regjeringen legger fram sak som kan gi kommunen rett til å bestemme regler for spill om penger.

Jeg har herved tatt opp våre forslag.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Knut Gravråk (A) [11:31:06]: Jeg registrerer at gjennom hele behandlingen av denne saken har Fremskrittspartiet vært veldig reservert til å støtte forslag om restriksjoner på spilleautomater, og det er til tross for at vi på flere høringer har fått slått fast av både organisasjoner og enkeltpersoner at denne typen spill fører til enorme økonomiske og sosiale problemer.

Da lurer jeg på: Er det sånn at Fremskrittspartiet ikke tar inn over seg de harde fakta om hvor ille problemet er, og derfor ikke ønsker å støtte de foreslåtte restriksjoner, og heller ikke ønsker et forbud?

Karin S. Woldseth (FrP) [11:31:43]: Jovisst tar Fremskrittspartiet ting inn over seg. Det var nettopp derfor vi fremmet et forslag om å bruke 1 pst. av spillover-skuddet til forskning og behandling av spilleavhengige.

Men vi tror ikke på monopol. Det er forskjellen. For dem som husker historien, kom bransjen selv i 2003 faktisk med ti punkter med ting de selv kunne gjøre, som hadde vært like effektfulle som det som statsråden og den sittende regjering gjør i dag.

Jo da, vi tar det inn over oss, men vi tror ikke på monopol.

May Hansen (SV) [11:32:40]: To spørsmål til representanten Karin S. Woldseth:

Fremskrittspartiet er, som alle andre her i salen, opptatt av Frivillighets-Norge, og vilkårene der. Men mener Fremskrittspartiet virkelig at det er akseptabelt at man drifter helse, idrett osv. på andres elendighet? Det er det ene spørsmålet.

Det andre spørsmålet: Man ber i sine merknader om at Regjeringen tar initiativ til en mer omfattende forskningsstudie på feltet, slik at man kan få slått fast hvorvidt spilleavhengighet er et symptom på andre psykiske problemer. Det er helt klart at spilleavhengighet gir ulik psykisk problematikk på mange felt. Men hvis man finner ut at dette er et symptom på psykiske problemer, hva vil Fremskrittspartiet da gjøre med det? Vil ikke disse gevinstautomatene være like tragiske?

Karin S. Woldseth (FrP) [11:33:45]: Når det gjelder det første spørsmålet, om vi synes det er greit at man kan sko seg på andres elendighet, er det ikke tilfellet. Vi synes også det er ugreit å sette grupper opp mot hverandre på den måten som representanten fra SV gjør. Det er nettopp derfor vi ønsker en økt satsing og behandling, i tillegg til andre virkemidler som finnes – man kan f.eks. fjerne lyden, stenge spillene om natten, osv. Det er muligheter.

Men det er et utrolig stort korps av frivillige der ute som faktisk er avhengige av disse pengene. Derfor må vi ha flere tanker i hodet på en gang, vi må være løsningsorientert og ikke problemorientert hele tiden.

Presidenten: Presidenten vil be om at replikantane blir ståande ved talarstolen til svaret er gitt.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:34:47]: Eg er ikkje overraska over Framstegspartiet sine enkeltmerknader her, men nokre av dei overraskar meg veldig i høve til det som representanten Karin S. Woldseth har snakka om.

Her er ein merknad som Framstegspartiet ikkje er med på, der ein

«har merka seg at mange kommunar har teke lokale grep for å få fjerna gevinstautomatane og hjelpe dei speleavhengige og deira pårørande. Dette er positivt».

Dette er ein heil komite, unnateke Framstegspartiet og Høgre, med på.

Synest ikkje representanten Woldseth at det er positivt at enkelte kommunar faktisk har teke grep for hjelpe dei speleavhengige?

Når Framstegspartiet seier at dei trur at menneske med speleavhengigheit vil oppsøkje andre arenaer for å få utløp for avhengigheita si, spør eg: Har Framstegspartiet lytta til folk som er speleavhengige, om korleis dei opplever det, og korleis deira situasjon og avhengigheit har oppstått? Vi har høyrte mange sterke historier, men ein trur at om ein fjernar automatane, så løyser ikkje det problemet for svært mange.

Karin S. Woldseth (FrP) [11:35:54]: Når det gjelder det første spørsmålet – om kommunene – ønsker ikke vi et forbud i kommunene. Derfor har vi vårt eget forslag som helt klart sier hva vi mener om kommunene: Det får være opp til den enkelte kommune. Vi synes at ved å gå inn i en sånn merknad som ligger her, har vi – med unntak av Høyre og Fremskrittspartiet – allerede lagt noen føringer overfor kommunene som sier at det var veldig bra at dere fikk et forbud. Det er ikke slik vi ønsker det. Vi ønsker at dette skal det være opp til den enkelte kommune å gjøre noe med.

Erling Sande (Sp) [11:36:40]: Eg har to spørsmål til representanten frå Framstegspartiet.

Det første går på at ein i innstillinga og andre gonger i argumentasjonen understrekar at ein er kritisk til restriksjonar fordi menneske med speleavhengigheit oppsøker andre arenaer. No melder Lotteritilsynet at etter at setel-forbodet blei innført, har det ikkje skjedd. Kva annan vitenskap eller kunnskap er det Framstegspartiet sit på som gjer at ein framleis set fram dette argumentet? Det er det eine spørsmålet.

Woldseth er sikkert oppriktig bekymra for dei frivillige organisasjonane sin økonomi. Framstegspartiet var i lag med dei førre regjeringspartia om å kutte støtte både til studieforbund, Frifond og lokale og regionale kulturbygg over statsbudsjettet – og andre viktige tiltak til frivillig sektor. Er det slik at Framstegspartiet no har ei ny linje i frivillighetspolitikken og no aktivt ønskjer å støtte opp om dei frivillige organisasjonane over statsbudsjettet?

Karin S. Woldseth (FrP) [11:37:44]: Jeg synes vel kanskje det er noe spesielt at man spør Fremskrittspartiet om vi ønsker å støtte opp om den frivillige sektor, når vi i alle år har kjempet deres kamp, særlig fra denne talerstolen. Vi får sette det på kvoten for mangel på historie fra Stortinget.

Når det gjelder spilleavhengiges andre arenaer og forskning, er det helt åpenbart at de som dras mot spill, å spille og spenningen, klart vil gå til andre arenaer. Grunnen til at vi trekker dette fram nå igjen, er at det fullstendig mangler forskning på det. Vi ønsker å bevilge penger, gjennom spilroverskuddet, til forskning nettopp på feltet. Det holder ikke at det er én mann i Norge som skriver én bok om det, og at det er vår lærebok i dette. Det er ikke nok.

Magnar Lund Bergo (SV) [11:38:56]: Vi tar det inn over oss, sier representanten Woldseth. Det er jo bra at det har begynt å endre seg litt, men det er ikke så lenge siden Fremskrittspartiets representanter fra talerstolen i Stortinget omtalte spilleavhengighet som «det såkalte problemet». I dag får vi høre at de sier at mye tyder på at lovreguleringen neppe vil kunne holde tritt med den teknologiske utviklingen i forbindelse med å bekjempe spill på nettet.

Da spør jeg: Kan det ikke tenkes at de som jobber for å hindre spill på nettet, også kan benytte seg av teknologisk utvikling? Mens dere tror at det ikke hjelper, ser vi at spillskapene på New York-børsen tapte seg med inntil 80 pst. i løpet av et døgn, så det er i hvert fall noen som har registrert at det kanskje skjer noe.

Fremskrittspartiet ønsker en reell liberalisering, og de vil ha lokal styring over automater, kasino og kortspill om penger. Mener representanten Woldseth at dette er egnede redskaper i bekjempelsen av problemer rundt pengespill?

Karin S. Woldseth (FrP) [11:40:01]: Til det siste først: Nei, men vi har troen på at de enkelte kommunene og lokalpolitikere kan greie å finne svar på dette selv, og si ja eller nei til om de ønsker det.

Når det gjelder «det såkalte problemet», synes jeg faktisk det er ganske spesielt at representanten Bergo henviser til det, når vi som eneste parti i denne saken i 2003 foreslo at vi skulle gi 1 pst. av spilroverskuddet til forskning og behandling av spilleavhengige. Vi fikk ikke støtte for vårt forslag den gangen. Da synes jeg kanskje at vi *har* erkjent – vi erkjente det i 2003, og vi erkjenner det i dag – at vi har spilleavhengige, men vi trenger ikke et monopol eller et totalforbud mot automater av den grunn.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Olemic Thommessen (H) [11:41:32]: Høyre står på den løsningen som samlet et bredt flertall i forrige periode. Vi mener at den ordningen vi kom frem til da, monopolordningen med Norsk Tipping, gav en balansert og brukbar – kanskje ikke optimal, men brukbar – løsning i forhold til et veldig sammensatt og veldig komplisert

spørsmål. Vi merker oss også i ettertid at de virkemidlene som Regjeringen har satt inn for å dempe spilleavhengigheten, later til å virke. Vi har i det senere fått ganske gode tall på at spill på automat går ned. En annen sak er om vi her helt greier å holde perspektivet. Det er klart at spilleautomatene ble en veldig uheldig utvekst som det var nødvendig å ta tak i og gjøre noe med. Men derifra til å kjøre et race mot – jeg hadde nær sagt – ethvert spill og enhver mulighet til å skulle kunne tjene penger på dette er kanskje noe man bør nærme seg med litt større forsiktighet enn det denne salen nå gir uttrykk for.

Det har vært en god dialog med de store frivillige organisasjonene. De aksepterte den løsningen vi la opp til med Norsk Tipping – iallfall i betydelig grad gjorde de det, til tross for at det førte med seg en stor inntektsnedgang for dem. Spørsmålet nå er, hvis vi nå går mot et regime som kanskje betyr at spilleautomatene forsvinner helt, om det plutselig er mye større og mer dramatiske perspektiver vi har foran oss. Da blir det nødvendig å gjøre noen helhetlige, nye vurderinger av hva norsk spillpolitikk skal være. Det er ikke slik at vi kan avskrive spill som inntektskilde for de frivillige organisasjonene. Det tror jeg ikke noen regjering vil kunne kompensere for, selv ikke i liten grad. Da er det spørsmål om hvilke spill vi kan tenke oss skal være de frivillige organisasjonenes arena. Bør vi på nytt se på Norsk Tippings rolle og de områdene som Norsk Tipping i dag styrer over? Er det rimelig at Norsk Tippings inntekter, som i stor grad er inntekter som staten gleder seg over, skal være beskyttet, mens de delene som de frivillige organisasjonene skal tjene penger på, skal være det som skal ta hele nedgangen i inntektene? Det tror jeg er noe vi må se på på nytt.

Vi følger Regjeringens arbeid i spillpolitikken, men vi følger kritisk i hvilken grad Regjeringen faktisk greier å ivareta de frivillige organisasjonenes inntekter, i en balanse mellom de hensynene som man rimeligvis skal ta på det sosialpolitiske området. Høyre ønsker at vi skal gå inn i en prosess der vi ser på hele spillfeltet på nytt. Vi ser for oss en fremtid og håper at de rettssakene som nå står for domstolene, vil lede til at vi kan gjennomføre det opplegget som vi opprinnelig la opp til. Fortsatt er det mye som tyder på at inntektene vil bli betydelig lavere. Jeg tror nok, uansett resultatet her, at det vil bli nødvendig å se på hele spillområdet, med tanke på å skape et fremtidig grunnlag for de frivillige organisasjonene, med rammebetingelser de kan leve med over tid.

De største frivillige organisasjonene har tatt inn over seg at inntektene blir mindre. De gjør som de har blitt oppfordret til med hensyn til å gjøre avsetninger på de ekstraintektene som har vært til nå. Men det er altså en forskjell på det og det å miste dette grunnlaget totalt sett. Og når vi ser det i sammenheng med andre inngrep som kommer, bl.a. når det gjelder markedsføringsloven, er det all grunn til å være bekymret, og det er all grunn til å forstå de frivillige organisasjonenes uttrykte usikkerhet om sine fremtidige inntekter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Johnsen (A) [11:46:41]: Da einerettsmodellen blei vedteken i Stortinget, var det bl.a. for at ein skulle få betre kontroll over automatmarknaden, at ein med staten som einaste eigar raskare skulle kunne setje inn tiltak dersom ein såg at ein fekk ei uønskt utvikling innanfor automatverksemda.

No ser vi av innstillinga at Høgre saman med Framstegspartiet og Venstre vil at kommunane sjølve skal bestemme oppstillinga av automatane. Vi kan altså risikere å få ein situasjon der ein har 430 forskjellige måtar å stille opp automatane på. Det vil sannsynlegvis ikkje gjere det veldig einskapleg, og heller ikkje gjere det lett oversiktleg. Mitt spørsmål til Høgre er derfor: Vil ikkje det vere med på å undergrave den grunngevinga Høgre sjølv brukte – saman med eit breitt fleirtal – då ein innførte einerettsmodellen, nemleg å få betre kontroll og raskare kunne setje inn tiltak?

Olemic Thommessen (H) [11:47:41]: Det sentrale poenget den gangen var jo antall spilleautomater og utforminga av selve spilleautomatane.

Senere har vi sett at en del kommuner har ønsket å ha ytterligere innskjerpingar, f.eks. når det gjelder plassering. Det tror vi faktisk at kommunene fritt bør kunne ta stilling til. Så stor tillit har vi til kommunestyrerepresentanter rundt i landet vårt at den fleksibiliteten har vi ingen bekymring med. Tvert imot er det én av mange ting, for skal vi ha et levende lokaldemokrati, må vi faktisk ha tillit til de lokale politikerne. Det er på mange områder vi må gi tillitsvotum med hensyn til beslutninger disse kan ta. Dette er ett av dem. Jeg tror det kan bli mange gode debatter om spill i kommunestyrene i kjølvannet av et slikt spørsmål.

Magnar Lund Bergo (SV) [11:48:48]: Jeg er særdeles tilfreds med innlegget fra Thommessen, der han berkrefter at de står bak det forliket vi gjorde i forrige periode. Det synes jeg er betryggende.

Jeg har også respekt for at de står ved forslaget om Norsk Tipping's rolle i dette. Vi aner jo at dette ikke var noen enkel sak for Høyre. Men at de da tar spillproblematikken til den grad på alvor at de fremdeles står ved det, synes jeg er betryggende.

Det representanten Thommessen ikke nevnte i sitt innlegg, var nettspill, som jo har blomstret opp, kanskje etter at vi gjorde det forliket. Nå vet vi at det ikke er de samme menneskene som tyr til nett som går til automater, men vi vet allikevel at dette vil vokse fort og bli et omfattende problem. I USA har Senatet nå gått inn for forbud, og regulerer dette. Vil Thommessen, dersom det er mulig, bli med på en tilsvarende regulering i Norge?

Olemic Thommessen (H) [11:49:52]: Det er et spørsmål som Høyre som parti ikke har tatt endelig stilling til – i hvilket omfang eller på hvilket grunnlag man skal innføre slike restriksjoner. Mye taler for at det kan ha noe for seg, men det vil jo være viktig at man da har restriksjoner som er reelle, som altså gjør at man når frem. Det er en viktig del av hele den balansegangen som spill-

diskusjonen dreier seg om, slik jeg ser det. Det er viktig at vi har norske aktører som det går an å kommunisere med ut fra norsk virkelighet, og som er til stede i markedene. Hvis man fjerner dem ensidig, samtidig som man ikke greier å stoppe bruken, vil man egentlig bare skyve de spilleavhengige og skyve inntektene ut til internasjonale aktører, som vi ikke kommuniserer med. Det vil være en dårlig løsning. Dette vil være en del av den vurderingen som jeg synes vi må gjøre i en slik sammenheng.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:51:01]: Sidan Stortinget vedtok monopolordninga for Norsk Tipping, har vi sett at omsetninga har gått dramatisk opp når det gjeld automatspel.

Høgre har ein ordførar i Drammen, som har vore veldig på offensiven for dei speleavhengige og deira problem. Det er svært positivt. Derfor lurte eg på om det var ei arbeidsulukke når Høgre ikkje var med på den merknaden, som eg også spurde Framstegspartiet om, der eit fleirtal, «alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, har merka seg at mange kommunar har teke lokale grep for å få fjerna gevinstautomatane og hjelpe dei speleavhengige og deira pårørande. Dette er positivt».

Eg vil tru, slik eg kjenner Høgre når det gjeld dette engasjementet, at dei ville meine at dette er positivt å vere med og slutte opp om. Så eg har eit spørsmål: Sidan Regjeringa har sagt at dei automatane som er, ikkje vil få forlenging konsesjon utover 1. juli 2007, vil Høgre då gi si støtte til det på eit seinare tidspunkt, sjølv om dei ikkje har varsla det i innstillinga?

Olemic Thommessen (H) [11:52:11]: Den merkna-den som representanten Molvær Grimstad viser til, må jo ses i sammenheng med den merkna-den som står ovenfor – eller kanskje nedenfor, det husker jeg ikke riktig – der vi åpner for at kommunene selv må kunne ta stilling til utplassering. Det er klart det i og for seg er positivt at man bekjemper spilleavhengighet, men vi syntes det lå en føring i den merkna-den, og ville heller ha den åpne tilnærmingen som den andre merkna-den gir, nemlig at kommunene – uavhengig av hva som er positivt eller negativt, eller hva som er målet eller ikke målet med hva de vil gjøre – kan plassere disse fritt.

Når det gjelder fremtidig forbud mot spilleautomater, er vi skeptiske til det. Vi håper at løsningen til Norsk Tipping lar seg gjennomføre. Hvis ikke vil nok vi stå fritt i det spørsmålet.

Erling Sande (Sp) [11:53:24]: Høgre står i denne saka på den breie løysinga frå førre perioden, men merkna-den min går på følgjande:

Igjen ser vi at ein i ein debatt i denne salen må ta om-syn til forpliktingane i EØS-avtala, sjølv om vi debatterer saker der det etter Senterpartiet sitt syn klart skal vere nasjonale avgjerder. For Senterpartiet er det ein tankekross at ESA kanskje vil hindre oss i å gjennomføre ein politikk som eit fleirtal i denne salen meiner er den riktige. Denne gangen handlar det om viktige tiltak for å avgrense spele-

avhengigheit, og mitt spørsmål er følgjande: Ser ikkje representanten Thommessen at dette er med på å svekkje den makta vi har i denne salen, i saker der vi søker å finne gode løysingar for det norske folket?

Olemic Thommessen (H) [11:54:12]: Jeg tror at den største svakheten med denne sal er at den ikke er i inngrep med de prosessene som nettopp legger disse føringene. Fordi vi står utenfor EU, står vi mye svakere når det gjelder å influere på de store internasjonale prosessene, fortrinnsvis i Europa, som, faktisk uavhengig av akkurat denne saken, vil spille inn på hvilken stilling vi vil ta til de forskjellige spørsmål, og f.eks. til dette spørsmålet. Hadde vi vært innenfor EU, hadde vi hatt et helt annet utgangspunkt for å fremme våre synspunkter og arbeide for en mer restriktiv spillpolitikk, og vi ville hatt gode alliansepartnere i flere av de andre nordiske landene. Dette gjelder ikke bare dette monopolet, det gjelder i et bredt spekter av saker.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

May Hansen (SV) [11:55:34]: Jeg beklager at jeg forlot åstedet for tidlig i stad, i replikkordskiftet med representanten Woldseth – jeg trodde jeg stod her oppe.

Jeg vil starte med å si: En representant fra Fremskrittspartiet sier at jeg setter svake grupper opp mot hverandre. Jeg mener helt klart at det gjør jeg ikke. Jeg tenker faktisk flere tanker på en gang. Det det nå handler om, er at det er en betydelig økning i antall mennesker som er spilleavhengige. En MMI-rapport fra 2005 viser at rundt 71 000 mennesker er vurdert som spilleavhengige, og ytterligere 133 000 befinner seg i faresonen. Det er de menneskene jeg snakker om her i dag, fra SVs ståsted.

Ved siden av nettspill og mobilspill regnes gevinstautomater som mest avhengighetsskapende. Nordmenn spilte for ca. 27 milliarder kr i fjor. I den samme undersøkelsen anslår man at ni av ti kroner som spilles på automater, kommer fra personer med spilleproblemer – ni av ti kroner! Spilleavhengighet kan føre til alvorlige psykiske problemer og til sosiale problemer, og det har selvfølgelig store økonomiske konsekvenser for den det gjelder, og for de pårørende. Det mest alvorlige, synes jeg, er at spilleavhengighet i stor grad også rammer barn og unge. Dette er såpass alvorlig at det gjør det helt nødvendig å iverksette tiltak.

Motstanden mot regulering av markedet er selvfølgelig stor, og aktørene er meget sterke. Bransjen og entreprenørene mottar til sammen ca. 60 pst. av overskuddet. Det er helt urimelig! Det er en stor utfordring at det er mange gode formål som i dag mottar inntekter fra gevinstautomatene, og det er også en stor utfordring at mange har gjort seg avhengige av disse inntektene på veldig kort tid. Jeg mener at det er blitt en enkel måte å skaffe seg store inntekter på.

Denne regjeringa har sagt at vi skal ha en frivillighetsmelding, vi skal ha et frivillighetsregister, og vi skal se på en varig momskompensasjon. Det er ikke slik at vi ikke ønsker å ivareta Frivillighets-Norge – det er vi helt klare

på. Vi har styrket frivilligheten på mange områder, men de frivillige har også et ansvar for å se seg om etter andre inntektsmuligheter. I Sverige får man f.eks. inntekter fra å selge plastposer i all dagligvarehandel, og det er en utmerket måte å tjene penger på. Det er også slik, mener jeg, at flere av de tingene som drives av frivillige, bør få støtte fra andre departementer, f.eks. når det gjelder helsebiten. På mange områder kan vi se at frivillige, særlig kvinner, har vært inne og gjort et kjempearbeid i mange år. Jeg tenker på krisesentre, helsestasjoner osv., hvor det offentlige har gått inn og overtatt en del av virksomheten. Det tror jeg er helt nødvendig når vi nå går gjennom Frivillighets-Norge. Flere organisasjoner har jo lyktes med å finne inntekter utenom gevinstautomatene. De ønsker ikke den type inntekter. Blant annet gjelder dette Kirkens Bymisjon, Kirkens Nødhjelp, Frelsesarmeen, Kirkens Sosialtjeneste, Blå Kors, Redd Barna, Plan Norge osv. Det jeg synes er trist, er å se at en del andre store aktører innenfor frivillighetssektoren ikke tar inn over seg hvor alvorlig dette er, og gjør det samme.

SV er meget glad for de tiltakene som allerede er iverksatt i kampen mot spilleavhengighet, som forbud mot bruk av pengesedler i gevinstautomatene, som ble innført 1. juli 2006. Jeg må si jeg er meget overrasket over og fornøyd med at dette har virket såpass bra som det det har gjort. Man vurderer også nattestenging av gevinstautomater, mellom kl. 24 og kl. 07. Det er nå ute på høring. Forbudet vil ramme 2 500 automater som står på døgnåpne bensinstasjoner, langåpne serveringssteder og andre nattåpne områder. Forslaget om innføring av en særskilt sektoravgift er også ute på høring.

Tall fra Hjelpelinjen for spilleavhengige viser at hele 90 pst. av dem som tar kontakt, oppgir automatspill som sitt hovedproblem. Derfor er det viktig at det er det vi gjør noe med.

Avslutningsvis vil jeg si at taper Norge for EFTA-domstolen, vil SV se det som naturlig og nødvendig å vurdere et totalforbud mot pengespill som påvirker til spilleavhengighet.

S o l v e i g H o r n e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [12:00:45]: Jeg hørte taleren si at de frivillige har gjort en kjempeinnsats. Ja, noe av bakgrunnen for at de frivillige har kunnet gjøre denne kjempeinnsatsen, er nettopp at de har hatt disse små inntektene, som har gitt dem muligheten til å kunne gjøre den kjempejobben med å hjelpe andre.

Det forslaget som nå ligger her, og det forbudet som kommer fra 1. juli 2007, vil faktisk være med på å ekskludere mange barn og unge fra muligheten til å kunne få lov til å delta i det frivillige aktivitetsarbeidet og få lov til å delta i idretts- og kulturaktiviteter, fordi prisen nå blir så høy at mange familier ikke lenger har råd til å betale kostnadene.

(Hoksrud)

Vil SV sørge for at de frivillige lagene får kompensert for de inntektene de nå mister, og at de skal kompenseres fullt ut når forbudet trer i kraft fra 1. juli 2007?

May Hansen (SV) [12:01:48]: Jeg er helt enig i den problemstillingen som Fremskrittspartiet her trekker opp. Jeg sa jo i innlegget mitt at Frivillighets-Norge har fått formidable økte inntekter på veldig, veldig kort tid ved at man har hatt spilleautomater som har vært meget aggressive. Vi har sagt at vi skal ha en frivillighetsmelding, vi skal gå igjennom Frivillighets-Norge, vi skal ha et frivillighetsregister, og vi skal ha en momskompensasjon. Så må også de frivillige organisasjonene se på sitt eget inntektsgrunnlag ved siden av at vi skal styrke Frivillighets-Norge på ulike områder. Det er ikke slik at man er avhengig av automatspill på denne måten. Det er mange av de store organisasjonene som driver humanitært arbeid, helsearbeid og barne- og ungdomsarbeid som faktisk går ut og sier at de ikke ønsker å drive på andres elendighet.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:02:59]: Først vil eg gi honnør til SV fordi dei har vore eit parti som har hatt ein offensiv politikk, og kanskje har vore dei som har gått lengst når det gjeld restriksjonar i forhold til spelmarknaden i Noreg.

No sit SV i regjering og er med og forvaltar den politikken som kjem derifrå. Det som Regjeringa har fremja om at ein vil fjerne automatane frå 1. juli 2007, er veldig positivt, og det er vi veldig glade for. Samstundes når det gjeld enkelte restriksjonar som t.d. å bruke setlar på automatar, er bingoautomatane unnatekne. Eg har tidlegare registrert at SV har uttalt seg kritisk om det, og eg lurar på kva SV kan gjere for at setelforbodet også skal gjelde bingoautomatane.

May Hansen (SV) [12:03:56]: Det er helt klart at vi har vært kritiske til bingoautomatene, og det er vi fortsatt. Vi har hele tida sagt at vi må ha en gjennomgang av dette markedet. Vi skal være pådrivere hele veien for å få regulert dette markedet. Det er det man nå gjør ved at Norsk Tipping går inn og regulerer dette markedet. Det er altså slik at det vil bli kjempeviktig både med de tiltakene vi setter i verk når det gjelder de som er spilleavhengige, med de forebyggende tiltakene og den behandlingen som settes inn, og at man følger dette nøye. Der vil vi være pådrivere.

Det er helt klart, som Kristelig Folkeparti her sier, at det var vårt forslag i forrige periode som gjorde at den tidligere kulturministeren tok fatt i dette, og at Stortinget fattet de vedtakene som nå er fattet. Det er det vi nå forholder oss til, og så må saken følges videre.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:05:10]: Nå har vi hørt representanten fra SV tre ganger prise Norsk Tipping. Nå er det slik at det står 10 000 automater på lager. Det blir litt mismatch når man på den ene siden sier hvor viktig det er nærmest å forby automater, samtidig som man priser de 10 000 automatene som står på lager for Norsk Tipping.

Jeg må da få lov til å spørre representanten Hansen: Tror SV at Norsk Tipping ikke vil ha noe overskudd på automatdriften sin, siden man snakker så kritisk om at entreprenører og bransjen selv beholder 60 pst.? Tror man faktisk at alt Norsk Tipping kommer til å ta inn på automatspill, kommer til å gå til de frivillige lag og organisasjoner?

May Hansen (SV) [12:06:06]: Nei, jeg tror ikke at det ikke blir et overskudd på dette også som går til Norsk Tipping. Men det som er, er at det reguleres. Det er faktisk slik at jeg, hvis jeg har astma, ikke går inn et sted hvor det røykes. Det skal ikke være slik at det skal stå automater og klirre utenfor Rema 1000, slik at man blir tirret opp til å spille på den automaten når man også er under 18 år.

Det Stortinget har vedtatt, forholder SV seg til. Det er jo det man nå diskuterer her i dag. Det kan hende vi får en helt annen situasjon hvis vi ikke får medhold. Da må man vurdere et monopol, som jeg har sagt. Men det er helt klart at det å regulere markedet og at mer av overskuddet går tilbake til Frivillighets-Norge, er det som er viktig. Jeg skjønner faktisk ikke at det går an at man fra Fremskrittspartiets side aksepterer at såpass store mengder av overskuddet går tilbake til dem som eier automatene, istedenfor til Frivillighets-Norge.

Bård Hoksrud (FrP) [12:07:16]: I foregående replikk svar til undertegnede pratet man varmt om de store organisasjonene.

Jeg har lyst til å dra det litt ned til det dette faktisk dreier seg om, noen som dette forslaget virkelig vil ramme, nemlig de små lag og foreninger som driver lokalt. For å ta et eksempel har vi et idrettslag som mister 500 000 kr av inntektene sine, noe som vil rasere tilbudet. Dette vil i stor grad gå ut over breddeidretten, og ikke den profesjonelle delen, for det er ofte der man klarer å få andre typer inntekter.

Jeg er litt spent på hva representanten Molvær vil si til de over 6 800 personene i idrettslivet i Porsgrunn som vil få økt prisen med 550 kr pr. hode hvis man skal ta hensyn til det spilleinntektene reduserer inntektene til disse organisasjonene med.

May Hansen (SV) [12:08:13]: Jeg vil bare påpeke at jeg heter Hansen, ikke Molvær. Det er heller ikke mitt forslag som ligger på bordet her, det er Kristelig Folkepartis forslag. Men det er klart at jeg har svart på det representanten spør meg om, for med en regulering og ved at et større overskudd går tilbake til Frivillighets-Norge, bør man ikke tape 500 000 kr. Det er også slik at organisasjonene faktisk må finne seg andre inntektsmuligheter, ved siden av at vi skal gå gjennom Frivillighets-Norge og se hvor vi kan sette inn støtet.

For meg er det helt uakseptabelt – og jeg forstår faktisk ikke at Fremskrittspartiet kan stå her og forsvare det – at den enes brød er den andres død.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:09:11]: Representanten Hansen sier at hun synes det er forunderlig at vi aksep-

terer at eierne tar 60 pst. Det kunne da være veldig interessant å høre hva representanten tenker at Norsk Tipping kommer til å ta.

Så sier representanten at hun synes at en mye større andel av overskuddet skulle gå til det frivillige Norge. Det blir litt rart for meg, for er det ikke slik at representanten egentlig ønsker at en større del av overskuddet faktisk skulle gå tilbake til dem som spiller, slik at de ikke spiller seg fra gård og grunn? Nå blir det slik at de skal få lov til å spille på 10 000 automater, vi skal ha like mye omsetning, men en større andel skal gå til frivillige lag og organisasjoner. Jeg forstår ikke helt tankerekken til SV her.

May Hansen (SV) [12:10:09]: Det er faktisk slik at det ikke er ulovlig å spille i dette landet. Bakgrunnen for det forslaget vi fremmet i forrige periode, var at vi ønsker å regulere markedet og gjøre det mindre tilgjengelig, rett og slett, og skjermte flere. Jeg mener at det vi gjorde ved det stortingsvedtaket som ble fattet i forrige periode, som alle, unntatt Fremskrittspartiet, sluttet seg til, var rett og slett å flytte disse automatene et annet sted under regulerte forhold.

Jeg sier det igjen: Hvis det ikke er mulig å få gjennomslag for dette og for den saken som nå ligger her, må vi vurdere et totalforbud, fordi disse automatene er så aggressive. Det er jo utviklingen på dette spillmarkedet som har gjort at vi må sette i verk disse tiltakene, og det verste for meg er faktisk at dette i stor grad rammer barn og unge, både med selvmord og diverse andre ting.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:11:36] (leiar i komiteen): Kristeleg Folkeparti har i lang tid vore oppteke av problem knytte til speleautomatar. Derfor fremma Bondevik II-regjeringa forslag om at Norsk Tipping skulle få einerett til å drive speleautomatar, noko Stortinget slutta seg til i 2003. Så kjenner vi historia om kor vanskeleg det har vore å få gjennomført dette, med den eine rettssaka etter den andre, og at Noreg har blitt klaga inn for EFTA-domstolen.

Samstundes har omsetninga på automatmarknaden i Noreg vakse frå 8,5 milliardar kr i 2001 til 27 milliardar kr i 2005. Ei undersøking frå MMI i 2005 viser at 71 000 menneske er vurderte som speleavhengige og ytterlegare 130 000 personar er i faresona.

Nettopp derfor har Kristeleg Folkeparti gått i ein prosess. Vi har vore med og fronta og fremma forslag om ei monopolordning. Hadde vi fått gjennomført ordninga då vi ville ha gjennomført ho, ville problemet med speleavhengigheit vore betydeleg mindre enn det det har blitt i denne tida, når ein høyrer at omsetninga har auka frå 8,5 milliardar kr i 2001 til 27 milliardar kr i 2005.

Derfor har vi endra kurs. Ut frå den totale situasjonen og det omfanget som speleproblemet har vakse seg til, har vi faktisk sagt at vi erkjenner at tida no kanskje ville vere inne til å forby automatane, for dermed å bli kvitt eit stort problem.

Eg har fått mange meldingar frå enkeltpersonar som har spelt seg frå jobb og heim. Eg har snakka med folk som ville gå på butikken for å handle mat og drikke, men som har kome ut igjen utan både mat og drikke og pengar fordi speleautomaten hadde stått der og blinka mot dei, og dei hadde ikkje greidd å gå forbi. Eg har høyrte om familiar som har gått i oppløysing, og eg har høyrte om ei rekkje sosiale problem som følgje av speleavhengigheit. Det er eit stort nederlag for dei som opplever dette, og mange av desse har vore tøffe og delt historiene med oss.

Dette har gjort eit djupt inntrykk på Kristeleg Folkeparti, så djupt inntrykk at vi ser at nye verkemiddel må til for å kome ein del av desse problema til livs. Så vil kanskje enkelte skulde oss for å ha skifta standpunkt. Men då seier eg heller: Ja, vi har skifta standpunkt, og det er også lov i politikken.

Det er mange som har lidd mykje på grunn av speleavhengigheit, både dei det gjeld, og omgivnadene. Valgerd Svarstad Haugland la fram ein handlingsplan mot speleavhengigheit før Bondevik II-regjeringa gjekk av. Eg er glad for at Stoltenberg-regjeringa no har gjennomført fleire punkt frå den handlingsplanen, bl.a. det med setelforbod, noko vi allereie no kan sjå effekten av når det gjeld omsetning. Det er bra. Kristeleg Folkeparti vil også gi honnør til Regjeringa for å vilje fjerne automatane frå 1. juli, sjølv om vi helst skulle sett at dei speleavhengige kunne glede seg over eit automatfritt Noreg på nyåret.

Eg har ikkje forståing for at setelforbod på bingoautomatar ikkje har blitt gjeldande. Hadde monopolordninga blitt innført, hadde ikkje dei politiske partia hatt moglegheit for inntekter frå automatar. Men sidan ein ikkje har fått gjennomført denne ordninga, har dei moglegheit til det i dag. Eg meiner at ein eigentleg burde ha eit opplegg der dei politiske partia ikkje hadde moglegheit til å få inntekter av automatar.

Det har vore mykje snakk om frivillige lag og organisasjonar og inntektene deira. Kristeleg Folkeparti er genuint oppteke av frivillig sektor. Men når vi ser kor stort sosialt problem avhengigheit av spel er, har vi sagt at vi er nøydde til å gjere noko med det. Det inntektsnivået som laga og organisasjonane har i dag, vil same kva – og det er dei førebudde på – bli lågare. Men vi har sagt at ein bør ha ein gjennomgang av inntektsgrunnlaget for frivillige lag og organisasjonar og vere med og fremje ei frivillighetsmelding.

Når det gjeld oppgåvene til f.eks. Kreftforeininga, Landsforeininga for Hjarte- og Lungesjuka eller Redningsselskapet, er det også oppgåver som dei utfører der det vil vere naturleg at dei fekk eit betydeleg større bidrag frå staten for – ta f.eks. kreftforskninga. Kreftforeininga står for mesteparten av kreftforskninga, så der burde staten vere meir med. Derfor er det viktig at Regjeringa går igjennom alle desse tiltaka.

Til slutt vil eg fremje det forslaget som vi har i innstillinga.

Presidenten: Representanten May-Helen Molvær Grimstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:17:03]: Gjennom tidlige statsråd Valgerd Svarstad Haugland må Kristelig Folkeparti ta et ansvar for de tusener av organisasjoner som i fremtiden vil slite økonomisk og må legge ned virksomhet og aktivitet bl.a. til fordel for barn og unge. Jeg kan ikke fri meg for tanken om at Kristelig Folkepartis sterke synspunkter på dette saksområdet har en sammenheng med at man synes at spill er synd. Men jeg skal la det ligge.

Mitt spørsmål er: Kunne det ikke være en idé å gå for Fremskrittspartiets forslag om å la lokaldemokratiet få avgjøre på dette området? Selv Kristelig Folkeparti – har jeg oppfattet – har akseptert at det å få til et totalforbud mot alkohol ikke er realistisk, men at det er bedre at man har ordnede forhold med kommunal styring.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:18:03]: Det er synd med spel! Nå begynner på ein måte representanten på ein litt usakleg galei.

Det som Kristeleg Folkeparti er oppteke av, er at vi skal ha eit godt samfunn for barn og unge å bo i og å vekse opp i. Framstegspartiet går stikk motsett veg når dei i sitt forslag meiner at det skal opnast opp for meir lokal styring når det gjeld forhold rundt automatspel, kasino, kortspel om pengar etc. Med andre ord så ønskjer Framstegspartiet ei liberalisering av denne politikken. Dei ønskjer at dersom kommunar vil ha kasino, må dei gjerne få det, og vil dei ha kortspel om pengar, må dei gjerne få det. Dei ønskjer ei utvikling som gjer at ein vil få meir spel om pengar. Men lytt då til dei speleavhengige! Om de ikkje vil lytte til Kristeleg Folkeparti, er det greitt. Men vi ønskjer eit samfunn der vi har ein meir restriktiv politikk på dette området, fordi vi har lytta til dei innspela og synspunkta vi har fått. Det kunne eg verkeleg ønskt at Framstegspartiet også hadde gjort.

Erling Sande (Sp) [12:19:07]: Eg føler behov for å få klarleik i noko.

Ved førre replikkordveksling kritiserte eg Kristeleg Folkeparti for å føreslå dette forbodet frå 1. januar. Då repliserte Kristeleg Folkeparti med at forslaget blei fremja i sommar. Sidan det har det blitt sett i verk ei rekkje viktige tiltak, og derfor var ikkje behovet det same, og ein forstod òg at dei friviljuge organisasjonane var bekymra for det. Men likevel er det jo slik at dei forslaga vi stemmer over i denne salen i dag, blei framsette av representanten frå Kristeleg Folkeparti, der ein altså nettopp går inn for fjerning frå 1. januar.

Spørsmålet mitt må då igjen bli: Er ikkje Molvær Grimstad bekymra over dei tilbagemeldingane som kjem frå dei friviljuge organisasjonane viss dette forslaget skulle få fleirtal, og ein då fekk fjerna desse inntektskjeldene lenge før organisasjonane hadde rekna med?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:20:10]: Det som eg meinte, var at vi frå Kristeleg Folkeparti si side fremja dette Dokument nr. 8-forslaget i mai. Vi hadde håpa at vi kunne få tilslutnad til det. Då hadde vi rekna med at Regjeringa ville ha jobba parallelt med alle desse

fire tiltaka. Vi fremja altså forslag om at vi ønskte dette forbodet, og no er vi komne ut i november, så tida er knapp. Men dersom Regjeringa hadde teke denne jobben på alvor, hadde dei sett desse fire forslaga i samanheng, og ein hadde også jobba med kompensasjonsordningar for dei frivillige laga og organisasjonane. Ein hadde ikkje berre teke dette eine punktet, at ein fekk eit forbod mot automatane neste år, utan at ein samtidig hadde gjort noko med dei frivillige laga og organisasjonane.

Vi har eit engasjement for at det er viktig å finne alternative finansieringsmåtar, og derfor har eg også sagt at Regjeringa må greie ut dette.

Magnar Lund Bergo (SV) [12:21:13]: Vi diskuterer pengespill, og i den forbindelse vil jeg starte med å berømme tidligere kulturminister Valgerd Svarstad Haugland for hennes jobb i denne saken. Hennes håndverk gjorde at vi fra Høyre til SV kunne forenes i å bekjempe pengespill. Det var helt nødvendig, fordi vi har internasjonalt sterke aktører. Vi har store pengeinteresser, også nasjonalt, som gjør at dette har vært en ganske tøff kamp.

Grunnen til at vi er der vi er i dag, at vi har klart å snu opinionen, er at vi har stått samlet. Den gangen Valgerd Svarstad Haugland fremmet sitt forslag, ville SV gå mye lenger. Hele tiden etterpå har vi forholdt oss lojalt til det vedtaket som ble gjort, ikke fordi det gikk langt nok, men fordi vi så at det var nødvendig. Så sier Kristelig Folkeparti i dag at de i fjor oppdaget at problemet nå var blitt så stort at det måtte gjøres noe. Da vi gjorde vedtaket i 2003, lå antall spilleavhengige på to tredjedeler av nivået i dag. Det er over 20 000 spilleavhengige.

Hva er den egentlige grunnen til at Kristelig Folkeparti nå har skiftet mening?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:22:22]: Den egentlige grunnen var den som eg skisserte frå talarstolen.

Eg er heilt einig med representanten Magnar Lund Bergo i at Valgerd Svarstad Haugland faktisk gjekk i spissen i forhold til å få gjort noko med pengespillproblematikken. Rettssakene er blitt utsette og utsette, og dette har teke mykje lengre tid enn eg trudde, og vi har utvikla eit utolmod parallelt med det. Vi hadde håpa at vi skulle greie å innføre den ordninga, men tida gjekk. Vi har ikkje fått gjort det. Derfor har vi sagt at vi er nøydd til å gå lenger. I og med at Kristeleg Folkeparti også har gått lenger, trur eg vi no har vore med på å påverke den sitjande regjeringa til å gå lenger enn det som først blei varsla då vi fremja vårt Dokument nr. 8-forslag, og at ein vil fjerne automatane frå 1. juli. Kanskje hadde ikkje det skjedd om ikkje Kristeleg Folkeparti hadde gått i spissen no. Tidlegare kan det vere at Sosialistisk Venstreparti har vore med og vore ein spydspiss ved å flytte denne politikken i riktig retning. Då håpar eg vi i fellesskap kan nå målet.

Bård Hoksrud (FrP) [12:23:38]: Representanten Molvær Grimstad sier i sitt innlegg først at utviklingen har gått i feil retning, og det er bakgrunnen for forslaget. Så sier hun videre at seddelforbudet har virket og hatt en

positiv effekt ved at man da har gått riktig vei og spilleinntektene har blitt noe lavere enn de var før.

Dette er to ting som strider mot hverandre. Jeg synes også at forslaget er litt spesielt. Jeg har et spørsmål til representanten Molvær Grimstad angående alle de organisasjonene som nå mister disse inntektene, og som alle sammen skal ut og kjempe for å klare å få økt inntektene sine på andre områder: Er det slik at det er bingo, loddsalg og kakesalg som skal være det som skal gi alle de små organisasjonene, som trenger disse pengene for å drive sin aktivitet, inntekter, og at de må ut og kjempe en kamp mot hverandre for å klare å få inn inntektene, så de kan gi det gode tilbudet de gir i dag?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:24:47]:

Det som er heilt klart for Kristeleg Folkeparti, er at det ikkje er dei speleavhengige som skal finansiere frivillig sektor. Når vi veit at 9 av 10 kr kjem frå speleavhengige, er vi nøydd til å sjå oss om etter andre måtar å gjere det på for å bidra til at frivillig sektor får inntekter. Når ein ser at omsetninga har auka frå 8,5 milliardar i 2001 kr til 27 milliardar kr i 2005, ser ein at utviklinga har gått i feil retning. No i år har ein innført eit setelforbod, som ein alle-reie ser har effekt. Det er bra – alle tiltak som kan ha effekt, er bra. Det Kristeleg Folkeparti er oppteke av, er at vi skal sjå frivillig sektor under eitt, med alle typar oppgaver som han har, og kor staten skal vere med.

Eg hadde håpa at vi etter denne debatten i dag kunne vere einige om ein ting, og det er at det i alle fall ikkje er dei speleavhengige som skal finansiere frivillig sektor i Noreg.

May Hansen (SV) [12:26:07]: Det er vel litt forvringing av sannheten når man sier at tidligere statsråd Svarstad Haugland var spydspissen i jobbingen mot spilleautomater. Det er faktisk slik at det var et forslag fra Magnar Lund Bergo og meg selv som gjorde at den tidligere kulturministeren tok fatt i denne problematikken.

Jeg vil også si at den forrige statsråden kunne gjort utrolig mye mer enn det hun gjorde. Vi var altfor lojale med å vente på de tiltakene som skulle komme. Denne regjeringa har faktisk gjort en del ting i påvente av at saken blir avgjort. Man har innført et seddelforbud, som faktisk virker, man vurderer nattestenging, og man vurderer en særskilt avgift som skal gå til flere forebyggende tiltak og behandling av spilleavhengighet. Så dette er litt uredelig, syns jeg.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:27:12]:

Dette var ein litt spesiell replikk frå May Hansen, for Magnar Lund Bergo, SVs representant, gav nettopp skryt til Valgerd Svarstad Haugland for den jobben ho hadde gjort i kampen for å hjelpe dei speleavhengige.

Eg vil gi SV ros for det dei har gjort med problematikken rundt dei speleavhengige. Som eg sa i ein replikk tidlegare til May Hansen, har dei vore det partiet som har gått lengst i ein del forslag. Det er veldig bra.

Når det gjeld den noverande regjeringa, som eg også gav ros til, har ho gjennomført fleire av dei forslaga som

Valgerd Svarstad Haugland var med og fremja i handlingsplanen sin.

Så kan det alltid vere ein diskusjon om kor mykje meir ein skulle ha gjort tidlegare. Vi kan godt diskutere historie, og det kan eg godt vere med på. Men eg er samstundes oppteken av å lyfte blikket framover og sjå på kva for moglegheiter vi har, og på kva vi i fellesskap kan få til. Når SV er offensiv på dette området, ønskjer eg også Regjeringa lykke til, slik at vi i fellesskap kan nå det målet som vi kan vere einige om.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Statsråd Trond Giske [12:28:35]: I 2003 vedtok Stortinget den såkalte automatereformen om at eksisterende gevinstautomater skulle fjernes fra det norske markedet og erstattes av et halvert antall automater med en annen utforming, drevet av Norsk Tipping, utplassert på bedre kontrollerte oppstillingsplasser, ha en langt lavere omsetning og med mulighet for en mer direkte og effektiv kontroll med spillavvikling og spillutvikling. Formålet med reformen var å begrense de sosiale problemene som har oppstått som et resultat av dagens automatmarked. Undersøkelser viser at kanskje så mye som 70 000 mennesker har slike problemer i Norge i dag. Automatereformen vil etter Regjeringens syn være den beste måten å kontrollere automatmarkedet på, siden man da samtidig forebygger framveksten av et illegalt automattilbud.

Før automatereformen var satt ut i livet, saksøkte automatentreprenørene staten med påstand om at denne nye reguleringen var i strid med EØS-avtalen. Iverksettelsen er foreløpig utsatt på grunn av EØS-rettslige innsigelser mot vedtaket fra dem som driver dagens automater. I dag behandles faktisk automatsaken i EFTA-domstolen i Luxembourg, og en endelig avgjørelse er ventet i første halvdel av 2007.

Jeg tar likevel problemene med dagens automatregime med det største alvor. Derfor har Regjeringen besluttet at dagens automater fjernes fra markedet 1. juli 2007. Jeg har merket meg at flertallet i komiteen støtter dette. I perioden fram til denne datoen må pengespillproblemene dagens gevinstautomater bidrar til, forebygges og reduseres. Det ble derfor iverksatt et forbud mot bruk av sedler på automatene fra 1. juli 2006. De første tallene viser at automatomsetningen er redusert med 30 pst.–40 pst. etter at seddelforbudet ble iverksatt.

Den 21. august 2006 ble det sendt ut et høringsforslag om ytterligere tiltak som kan avhjelpe problemer knyttet til gevinstautomater i perioden fram til 1. juli 2007. Vi vil vurdere disse når vi har sett gjennom høringsuttalelsene, og se på hvilke tiltak som bør gjennomføres. Det vurderes også innført en særskilt avgift på automater, som skal gå til tiltak for å bekjempe spilleavhengighet.

Siden Stortinget vedtok automatereformen i 2003, har bevisstheten om de alvorlige pengespillproblemene automatene bidrar til, blitt enda større. Den innsatsen enkeltpersoner, lokale myndigheter og andre gjør for å motvirke disse problemene, er svært viktig. Engasjementet tyder

også på at den restriktive pengespillpolitikken myndighetene vil føre, har bred støtte blant folk flest.

Jeg har også merket meg at problemer knyttet til pengespill på Internett er et økende problem i Norge. Regjeringen har i høst satt i gang arbeid med å vurdere tiltak for å bekjempe dette, herunder et forslag om å forby betalingstransaksjoner til selskaper som tilbyr pengespill på Internett. Dette er en sak vi kommer tilbake til.

Så merker jeg meg også at komiteen er svært opptatt av formålenes inntektsgrunnlag. Det er en oppmerksomhet som Regjeringen deler fullt ut. Vi satser veldig på frivillighet i statsbudsjettet, i motsetning til år med nedgang i Frifond er det nå en økning i bevilgningen. Det er også økning i bevilgningene til en rekke andre frivillighetsformål, bl.a. til frivillighetssentraler. Dette er et område som Regjeringen virkelig satser på.

Men jeg forstår ikke – jeg går ut fra at man skal stemme over dette senere – at man i dag skal prøve å vedta et forbud mot automater fra 1. januar 2007. Det vil medføre ganske store problemer for de organisasjonene som faktisk er nødt til å gå gjennom en ganske tøff omstilling for å tilpasse seg et inntektsnivå som er helt annerledes enn det har vært.

Når det gjelder bingoautomater, er det slik at vi er nødt til å være veldig nøye når det gjelder statens tilnærming til dette. Vi må bygge på fakta. Vi er ikke imot spill. Vi er imot spilleavhengighet. Vi har sett at i motsetning til gevinstautomater, som har hatt en eksplosiv vekst i omsetningen de siste årene både totalt og pr. automat, har bingoautomatsetningen vært helt konstant og faktisk nedadgående når det gjelder omsetning pr. automat. Vi har altså bedt Hjelpelinjen registrere spesielt folk som henvender seg med problemer i forhold til bingoautomater. Vi vil selvsagt bruke det faktagrunnlaget vi får, til å iverksette eventuelle tiltak også på det området.

Vi ser på muligheten for at frivillige organisasjoner kan få økt sine inntekter på andre områder, bl.a. ved at vi åpner for nye typer spill, selvsagt forutsatt at de ikke skaper nye sosiale problemer.

Alt i alt synes jeg det er veldig hyggelig at man utveksler hyggeligheter mellom SV og Kristelig Folkeparti. Jeg tror jo også i disse tider, når Kristelig Folkeparti ikke bare er åpne for spill, men også er åpne for dans, som jeg så at lederen snakket om på landsstyremøtet, at man skulle ha blitt grundig tråkket på tærne i regjeringssamarbeidet med andre partier, eller i formelt samarbeid med andre partier på høyresiden, i hvert fall i denne saken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:33:54]: I sitt innlegg sa statsråden at man vil fjerne dagens automater 1. juli 2007. Hvis nå dommen i EFTA-domstolen går imot Norges innføring av monopol – Finland tapte jo i EU-domstolen, og Sveriges sak i EU-domstolen ser ikke mye lysere ut, for å si det slik – lurer jeg på: Er det riktig at man da vil totalforby alle automater i Norge, eller gjelder det bare dagens automater? Åpner statsråden eventuelt for Norsk Tippings automater?

Statsråd Trond Giske [12:34:40]: Man trenger ikke forby bruk av automater i Norge. Enhver som vil drive med gevinstautomater, trenger en spesifikk godkjenning. Måten man vil gjøre det på, er at de godkjenningene som har vært forlenget i påvente av EFTA-domstolen, ikke vil bli forlenget utover 1. juli 2007. Da regner man med at dommen i EFTA-domstolen har falt.

Så er det slik at hvis vi vinner rettssaken, gjennomføres selvsagt automatsystemet slik et bredt flertall i Stortinget har vedtatt. Dersom vi taper, hvilket jeg tror og håper at vi ikke gjør, må vi diskutere hva vi da skal gjøre. Det har ikke Regjeringen tatt stilling til. Saken må jo også tilbake til Stortinget, i og med at det er Stortinget som har lagt føringene for hva vi da skal gjøre. Den situasjonen er ikke behandlet. Men det som uansett er klart, er at dagens situasjon ikke kan fortsette. Vi kan ikke leve med at veldig gode og ideelle formål skal betales av folk som blir sosialt og økonomisk skadelidende av det.

Olemic Thommessen (H) [12:35:54]: Jeg merket meg statsrådets bekymring for formålene. Det er en betimelig bekymring.

Nå er det jo også slik at hele situasjonen er litt åpen, fordi vi venter på domsavgjørelser. Men jeg tror nok at i forhold til den bekymring som er i en del av disse organisasjonene, at det er viktig å komme med noen signaler fremover i forhold til – hva skal jeg si – i hvilken grad spill vil være en del av det fundamentet som skal utgjøre økonomien til disse organisasjonene. Det er jo slik at de postene på statsbudsjettet som statsråden nevnte, er positive nok, men de kommer ikke på noen måte til erstatning for de inntektene vi her snakker om.

Vi ønsker oss en gjennomgang av hele spillområdet, eventuelt med nye spill. Er en klargjøring av hva organisasjonene kan forvente seg noe som statsråden vil ta tak i, og arbeide med parallelt med saken for øvrig?

Statsråd Trond Giske [12:37:02]: For det første er det viktig å si at jeg tror at alle organisasjonene har vært veldig klar over at det inntektsnivået som man har hatt de siste årene, med den utrolige omsetningen som har vært på gevinstautomatene, ikke ville fortsette. Det var faktisk den forrige regjeringen som sa at siden dette hadde fortsatt lenger enn man egentlig hadde forutsatt, trengtes det ikke en spesifikk kompensasjon for inntektsfallet. Man hadde faktisk blitt overkompensert ved at man hadde hatt store inntekter mye lenger enn det som egentlig var planlagt. Det er den samme linjen vi har lagt oss på og har kommunisert klart til organisasjonene. Jeg tror veldig mange organisasjoner er så ansvarlige at de legger opp buffere, og at de ikke bruker opp alle pengene med én gang eller legger seg til et driftsnivå som ikke er opprettholdbart.

Så lyttet jeg med interesse til det representanten Thommessen sa om å se på om Norsk Tipping skal endres eller spill derfra skal flyttes ut. Det aller meste av Norsk Tippings penger går allerede til frivillige lag og organisasjoner, først og fremst idretten, men veldig mye går også til kulturen. Det ville jo bare være å flytte penger fra én del

av de frivillige organisasjonene til den andre. Jeg tror vi må åpne for nye spill – slik vi nå har gjort etter mange år med frys. Vi åpner nå for dette pantelotteriet, hvor man kan få et lodd på panteautomatene. Andre ideer – på et sosialt ansvarlig grunnlag – er også velkomne.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:38:26]:

Noko som eg ikkje rakk å kome så mykje inn på i innlegget mitt, var dette med internettspel, utanlandske penge-spel. Dersom Noreg hadde vedteke eit slikt forslag som dei har gjort i staten Washington, vil Telenor og dei andre internettleverandørane la vere å distribuere nettspel. Det er ikkje så mange firma som leverer spel på Internett i Noreg, og dei brukar stort sett dei same distribusjonskanalane, slik at det burde vere teknisk mogleg å få det til.

Vil statsråden kome med nokon konkrete saker på dette området?

Og så kjem eg tilbake til bingoautomatane. Det kom jo innspel frå Lotteri- og stiftelsestilsynet i februar 2006 om at desse automatane heilt klart har sine negative sider. Eg har også skjont at Hjelpelinjen får telefon frå folk som er brukarar av desse automatane, og at ein kan bruke setlar heilt opp til 500 kr, noko som ein ikkje kan på dei andre automatane. Må det vere motsett «bevisbyrde» for at statsråden skal gjere noko?

Statsråd Trond Giske [12:39:36]: Svaret på det siste er ja. Det må vere bevis for at det skapes et problem, før vi iverksetter tiltak. Hele rettssaken om automatereformen dreier seg nettopp om det, og automatbransjen mener at tiltakene er overdrevet i forhold til problemet. Det beste vi kan gjøre for å hjelpe automatbransjen til å vinne over staten i den saken, er derfor å iverksette tiltak som vi ikke har empirisk grunnlag for. Derfor må vi være veldig nøye på at hvert eneste tiltak må være tilpasset og vurdert opp mot det problemet som vi prøver å løse, også når det gjelder bingoautomatene. Det vi da skaffer oss, er et bedre faktagrunnlag. Det er riktig at Lotteritilsynet har uttalt seg om saken, men de kunne ikke legge fram de empiriske fakta som er nødvendige for at vi skal ta våre beslutninger. Et bedre grunnlag skaffer vi oss nå. Omsetningstallene tyder i hvert fall ikke på et akselererende problem. Hjelpelinjen vil også være en indikasjon, og så vil vi selvsagt vurdere både seddelforbud og andre tiltak for å avhjelpe eventuelle sosiale problemer. Men vi er altså ikke imot spill, vi er imot spilleavhengighet.

Magnar Lund Bergo (SV) [12:40:47]: Jeg er svært fornøyd med måten Trond Giske har forvaltet kampen mot spilloperatører på, og hvordan han har jobbet for å bedre situasjonen for de spilleavhengige.

Det er likevel to ting jeg ikke helt får til å gå opp.

Det ene er det med bingoautomater. Det er blitt vist til omsetningstall, men når det gjelder andre automater, har vi ikke sett på omsetningstallene alene. Lotteritilsynet mente at automatene var mer aggressive, så det er mer enn nok grunnlag for departementet til å gjøre noe. Nå vet vi at Hjelpelinjen har foretatt registreringer det siste året, og vi vet at det kommer tall derfra ganske raskt. Kan statsrå-

den bekrefte at dersom slike tall viser at de automatene er avhengighetsskapende, så vil han ta affære umiddelbart?

Det andre gjelder nettspill. Vi har tidligere fått bekreftet at statsråden vil prøve å finne ut hva som blir gjort med nettspill i andre land, slik at vi skal kunne gjøre noe her i Norge. Som min datter på 18 år ville ha sagt: Hva skjer'a?

Statsråd Trond Giske [12:41:53]: Vi studerer inngående det som f.eks. USA har gjort, men også det andre land har gjennomført av tiltak på internettsiden, bl.a. for å se om det kan stikkes noen kjepper i hjulene for dette med banktransaksjoner. Det dreier seg om spilleavhengighet, men det dreier seg selvsagt også om at dette er spill som ikke gir en eneste krone til norsk idrett, ikke en eneste krone til norsk kultur, og alt overskuddet forsvinner i de private aktørenes lommer.

Når det gjelder bingoautomatene, er det faktisk sånn at man også ser på omsetningstall pr. automat. For noen år siden lå omsetningen både på bingoautomater og gevinstautomater på rundt 800 000 kr pr. automat. I løpet av de siste årene har omsetningen for bingoautomatene sunket til rundt 650 000 kr pr. automat, mens det for gevinstautomatene har vært en fordobling, jeg tror det er 1,7 mill. kr pr. automat. Det forteller altså om to helt forskjellige verdener.

Men for å svare på det som representanten Lund Bergo spurte om: Vi kommer til å iverksette tiltak for å bekjempe spilleavhengighet etter hvert som vi får inn faktagrunnlaget. For det er dette vi ønsker å bekjempe.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:43:04]: I en replikkveksling med statsrådets partikollega tidligere i denne debatten prøvde jeg å få et klart svar på hva man vil gjøre for at de tusener av lag og foreninger som mister vesentlige inntekter på dette området, skal få dette kompensert.

Hvis vi anslår at man har hatt inntekter på 10 milliarder kr – forsiktig anslått – fikk jeg til svar at man skulle mva.-kompensere. Det dreier seg om ca. 1 milliard kr. Man skulle se på tippemidlene – det er kanskje ytterligere 1 milliard kr på det området. Det står da igjen et gap på 8 milliarder kr, og det er et relativt betydelig beløp. Man henviser til at man må finne andre og nye inntektskilder og også se på det man driver med fra før: pølsesalg, salg av vafler, dugnadstimer. Dette dreier seg om – raskt omregnet – inntekter fra salg av mellom 400 millioner og 800 millioner pølser. Det kan være interessant å høre statsrådets planer for å kompensere dette.

Statsråd Trond Giske [12:44:16]: Jeg skjønner ikke helt tallgrunnlaget til representanten Knudsen, for nå tror jeg han har regnet prosenttall ut fra omsetningen istedenfor av overskuddet. Formålene får jo ikke 40 pst. av omsetningen på 28 milliarder kr, men 40 pst. av overskuddet. Det blir et betydelig lavere tall enn det representanten viste til. Men det er helt riktig at man ikke kommer til å ha de eventyrlige inntektene som man har hatt de siste årene, for man kunne ikke leve med at mennesker i Norge rett og slett gav fra seg hus og hjem for å finansiere frivillig sektor. Det vi gjør, er å gi Norsk Tipping en annen fordelings-

nøkkel. Mange av de organisasjonene som har tjent mye penger, bl.a. innen idretten, veldig mange lag og organisasjoner, får kompensert gjennom at Norsk Tipping får en økt omsetning.

Vi åpner også for andre spill. Pantelotteriet er ett av dem. Jeg tror ikke folk kommer til å gå amok med tomflaskene foran Tomra-automatene og spille seg fra hus og hjem på den måten, jeg tror det er ansvarlig og sosialt mulig å gjennomføre det.

Så er det selvsagt andre tiltak på statsbudsjettet som vi kommer til å gjennomgå, bl.a. i frivillighetsmeldingen som vi legger fram til neste år.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Magnar Lund Bergo (SV) [12:45:34]: Jeg ser at representanten Woldseth, som var sakens ordfører i 2003, har forlatt salen. Til min replikk om at Fremskrittspartiet da omtalte pengespill som det såkalte problemet, repliserte Woldseth til meg at vi hadde ikke noe vi skulle ha sagt, for vi hadde ikke støttet dem på at 1 pst. av spilroverskuddet skulle gå til behandling. Jeg ser at representanten Knudsen er til stede, og regner med at han kan lese og bekrefte at Woldseths opplysninger er feil. Det var faktisk slik at det var representanten Lund Bergo som fremmet forslaget. Fremskrittspartiet sluttet seg til, vi fremmet forslaget sammen og stemte sammen i salen.

Pengespill er jo i utgangspunktet forbudt. Når vi allikevel har det, er det fordi pengene skal gå til såkalte gode formål. Så har vi gjennom de siste årene sett at det har gitt slike problemer at vi var nødt til å gripe inn. For å belyse det lite grann: Vi bruker i dag 150 ganger mer på pengespill enn i 1990. 150 ganger – det sier kanskje ikke så mye når det er snakk om pengespill, men la oss tenke på alkoholforbruk, for det er noen likheter. Jeg er ikke for et forbud mot alkohol, jeg er heller ikke for et forbud mot spill, men vi må ha det regulert, og vi må sette i gang tiltak hvis det kommer ut av fasong. Rundt 1990 var konsumet av alkohol ca. 5 liter pr. innbygger. Det har økt til i overkant av 6 liter, og vi er bekymret. Hvis vi hadde hatt den samme økningen i alkoholforbruk siden 1990 som vi har hatt i pengespill, ville hver nordmann nå ha hatt et konsum på 750 liter. Da er det kanskje flere enn SV som ville ha grepet inn lite grann før.

Vi må skaffe penger til gode formål. SV er ikke prinsipielt imot pengespill, men vi mener at vi må ha det i kontrollerte former, og vi har vært talsperson for at det er Norsk Tipping som skal styre dette. Norsk Tipping er under statens styring og kontroll og vil måtte gjøre som vi sier.

Det er likevel ikke slik at jeg eller SV er veldig tilfreds med alt som Norsk Tipping gjør. Norsk Tipping har to hjernehalvdeler – den ene skal drive forsvarlig spill, og den andre skal skaffe mest mulig penger. De to hjernehalvdelene snakker ikke alltid like godt sammen der oppe på Hamar, og det skal vi være bevisst i tiden som kommer.

Det med frivillige har også vært framme. Jeg er av den oppfatning at en del av de spillene som Norsk Tipping har overtatt fra de frivillige, bør tilbake til frivilligheten, slik at de, når de mister automater, kan ha incitament til å drive sine egne organisasjoner og kanskje gjøre en bedre jobb på enkelte felt når det gjelder ufarlige spill som Norsk Tipping har i dag.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [12:48:54]: Det er flott at Regjeringa etter press frå dei speleavhengige og frå Kristeleg Folkeparti la kjepphestane til side og inntok eit svært fornuftig standpunkt, nemleg å avvikla speleautomatane frå 1. juli neste år.

Den sterke auken i talet på speleavhengige dei seinare åra, med alle dei vonde skjebnane som følgjer i kjølvatnet av dette, har gjort pengespel til eit alvorleg samfunnsproblem. Så, innleiingsvis, honnør til Regjeringa for eit klårt standpunkt, som mange, mange er takknemlege for.

Men enno er det uklårt kva som skjer med bingoautomatane, som vart unnatekne frå setelforbodet. Representanten Molvær Grimstad har fleire gonger i debatten, i replikkar til regjeringspartia og til statsråden, prøvd å få svar på dette, men framleis er det uklårt om bingoautomatane òg vert unnatekne frå avviklingsvedtaket frå 1. juli neste år.

Grunnen til at Kristeleg Folkeparti er så oppteke av dette, er det faktum at det er heva over all tvil at når det gjeld speleavhengigheit og dei vonde og dramatiske følgjene av dette, så utgjer ikkje bingoautomatane noko snilt alternativ. I punkt 2 i Dokument nr. 8-forslaget vårt går det fram at me ønskjer at det vert utgreia korleis frivillig sektor skal få statleg støtte til å vidareføra arbeidet sitt. For det er kjempeviktig at frivillig sektor med si breidd og med sin uvurderlege og uerstattelige samfunnsinnsats ikkje sit igjen med reduserte inntekter og av den grunn òg redusert aktivitet etter avvikling av pengespel.

Me treng ein frivillig sektor, men når me veit at 9 av 10 spelekroner kjem frå folk som har speleproblem, framstår inntekta frå pengespel som ei uverdige finansieringsform. Difor vert alternative finansieringskjelder eller finansieringsformer både nødvendige og viktige, og me er svært spente på dei forhåpentlegvis gode finansieringskjeldene eller finansieringsformene som Regjeringa vil koma opp med. Det hadde jo vore greitt om statsråden hadde vist litt meir korleis han tenkjer her, men me håpar at dette er i trygje og gode hender.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 417)

S a k n r . 3

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Bent Høie, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Svein Flåtten om å utrede grunnlaget og mulighetene for en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane (Innst. S. nr. 20 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:94 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Johansen (A) [12:52:57] (ordfører for saken): Denne saken har sin bakgrunn i et Dokument nr. 8-forslag fra seks stortingsrepresentanter fra Høyre. De har fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede grunnlaget og mulighetene for å realisere en høyhastighetsring for jernbane i Sør-Norge, Den sørnorske høyhastighetsringen.»

Transport- og kommunikasjonskomiteen har under behandlingen av saken gjennomført en høring, der trafikkplanlegger Jon Hamre, som har utarbeidet visjonsprospektet, fikk presentere dette. Forslaget bygger på en idé om å bygge høyhastighets jernbane som en ring over Sør-Norge: Oslo–Bergen–Stavanger–Oslo, med Telemarksbanen og Vestfoldbanen ut av Oslo til Bergensbanen i nord, Vestlandsbanen i vest, Sørlandsbanen i sør, til Telemarksbanen og Kongsberg, der ringen sluttes. Kostnadene er anslått til over 100 milliarder kr. Utrederen har utarbeidet et detaljert forslag som beskriver høyhastighetsringen, og hvorfor han mener denne banen bør vurderes. Men det er, som det går fram av notatet, foreløpig bare et visjonsprospekt.

Norsk Bane, som har utredet og foreslått høyhastighetsbane over Haukeli, har som ledd i høringen sendt inn en skriftlig uttalelse til forslaget. De stiller seg positive til initiativet, men negative til forslaget, og framhever Hauke-libanen som et godt alternativ.

Regjeringen igangsatte våren 2006 en utredning av potensialet for høyhastighetsbaner i Norge som en del av oppfølgingsarbeidet med Nasjonal transportplan 2006–2015. Selve utredningsarbeidet gjennomføres av uavhengige konsulenter. Med utgangspunkt i de viktigste transportmarkedene skal de vurdere om det er marked for og realisme i å bygge ut strekninger for betydelig høyere hastighet enn dagens jernbane. I tillegg til de korridorene der det går jernbane i dag, i første rekke flymarkedet mellom de største byene i Sør-Norge, skal utrederne også vurdere andre markeder som kan være relevante, uavhengig av dagens planer eller strategier for utbygging av jernbanenetet.

Utredningen er igangsatt fordi vi tror høyhastighetsbaner kan være løsningen på enkelte av transportutfordringene i landet vårt, og spesielt mellom de store byene i Sør-Norge. Den omfattende persontrafikken med fly i Norge kan gi høyhastighetstoget et betydelig marked. Som eksempel fraktes 1,3 millioner flyreisende mellom Oslo og Bergen pr. år. I Europa vinner høyhastighetsbaner fram

fordi det oppleves som en mer effektiv og komfortabel transportform enn fly.

De norske klimagassutslippene øker, og transportsektoren står for om lag en firedel av utslippene. Dette er i hovedsak utslipp fra biler og fly, bare en mindre del kommer fra jernbanen. En jernbaneløsning vil derfor være et bidrag til å redusere Norges klimagassutslipp. I tillegg kan det også være et viktig bidrag til økt trafikk-sikkerhet, regional utvikling og et effektivt transportsystem.

Regjeringen har i sin uttalelse til forslaget om høyhastighetsring påpekt at utredningsarbeidet som allerede er i gang, og forutsetningene for dette, legger et godt grunnlag for også å belyse potensialet og realismen i en sørnorsk høyhastighetsring. Dette har forslagsstillerne og en samlet komite, med unntak av Fremskrittspartiet, sagt seg fornøyd med. Fremskrittspartiet ønsker mer vei, og har fremmet egne forslag, som jeg regner med at de selv tar opp her.

Det er gledelig at Høyre nå har sett fordelene med jernbane, og støtter en utredning av høyhastighetsbane. Det må likevel sies å være oppsiktsvekkende at Høyre fremmer et forslag om høyhastighetsjernbane nå, og ikke for vel ett år siden, da partiet selv var i regjering. Dette forslaget har det vært jobbet med så lenge at det kunne vært fremmet da Høyre hadde makt til å få det gjennomført. Men det gjorde de altså ikke. Isteden fremmer Høyre det når vi har en regjering som foreslår en historisk satsing på jernbane. I budsjettet for 2007 har for første gang en regjering foreslått full oppfølging av Nasjonal transportplan. Det betyr bl.a. videre utbygging av dobbeltsporet jernbane og mer til drift av jernbanen. I tillegg har Regjeringen altså tatt initiativ til en utredning av potensialet for høyhastighetsbaner.

Tidspunktet Høyre har fremmet sitt forslag på, er kanskje derfor valgt i tillit til at det får en seriøs vurdering, og at høyhastighetsbane i Norge kanskje kan bli en realitet, med denne regjeringen? For hvis Høyre gjør alvor av å inngå samarbeid med Fremskrittspartiet framover, ser det svært mørkt ut i forhold til videre utbygging av jernbanen, og især utbygging av en framtidensrettet jernbane som høyhastighetsbaner.

Prislappen for høyhastighetsringen er anslått til over 100 milliarder kr – en sum Høyre altså kan være villig til å prioritere på høyhastighetsringen, mens Fremskrittspartiet ikke vil gå inn for en utredning engang. Fremskrittspartiet har i innstillingen til Nasjonal transportplan tvert imot poengtert:

«I konkurranse med jernbane har bilen overlegne konkurransefortrinn, det kan her nevnes hurtighet, fleksibilitet, og ikke minst, økonomi.»

Apropos hurtighet skal høyhastighetsbaner ifølge EU gå i minimum 250 km/t. Men det er altså ifølge Fremskrittspartiet ikke noe i forhold til bilens overlegenhet på dette området.

Flertallet ønsker å utrede potensialet for høyhastighetsbaner, og ser fram til Regjeringens utredning, som skal være ferdig våren 2007.

Med dette anbefaler jeg komiteens tilråding:

«Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt vedtak:

Dokument nr. 8:94 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Bent Høie, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Svein Flåtten om å utrede grunnlaget og mulighetene for en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane – vedlegges protokollen.»

Arne Sortevik (FrP) [12:58:32]: Veipartiet Høyre drømmer om høyhastighetsjernbane i Norge – en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane, med reisetider som kan konkurrere med fly, for å redusere CO₂-utslipp.

I presentasjonen av prosjektet gjennom media fremgår det at drømmen innebærer to timers togtur fra Bergen til Oslo, en ny jernbane mellom Bergen og Stavanger, 1 000 km med nye jernbanespor til 100 milliarder kr fordelt over ti år. Jeg har særlig merket meg at togføreren for dette prosjektet – representanten Halleraker fra Høyre – har finansieringen på plass. Han sier til regionsavisen Bergens Tidende – en avis som reservasjonsløst lar seg besnære av enhver luftig samferdselsdrøm – at 10–12 milliarder kr i året er ikke mer enn at det kan finansieres innenfor handlingsregelen for oljeinntekter. Høyres syn på finansieringen av drømmen er derfor den mest interessante side av saken.

Fremskrittspartiet deler ikke Høyres og de øvrige partienes jernbanedrøm. Vi verken ønsker eller ser behov for utredning av høyhastighetsjernbane i Norge. Høyhastighetsjernbane må ha fullstendig nye traseer også der jernbanen går i dag, sier Jernbaneverket. Høyhastighetstrasé vil koste nærmere 150 mill. kr pr. km, dvs. nærmere 150 milliarder kr for 1 000 km.

Dagens jernbane har store utfordringer når det gjelder infrastruktur. Både investeringsprosjekt og vedlikeholdsprosjekt står i kø ved hvert statsbudsjett. Vi klarer ikke engang å drive en effektiv normalhastighetsjernbane i Norge.

Det er viktig å drømme – drømmer skaper visjoner som kan bli mål og gjennomførte tiltak. Heldigvis drømmer vi forskjellig. I Fremskrittspartiet har vi også en drøm for samferdselssektoren. Det er en drøm om gode og sikre veier over hele landet, en drøm for Fremskrittspartiet, men en drøm som faktisk deles av mange, fra folk flest til ordførere fra Høyre, Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Transportkomiteen var i forrige uke på reise i Oppland og Hedmark. Mange av de kommunepolitikerne og fylkespolitikkerne vi møtte, og mange av representantene fra næringsliv og organisasjonsliv, har nok også den drømmen. De kunne nok tenke seg både 10 og 12 milliarder kr mer til veibygging og vedlikehold i Norge hvert år. For Fremskrittspartiet er ikke dette bare en drøm. Det er en visjon, det er et mål for oss – gode og sikre veier for folk flest i hele landet, bygd av staten, betalt av staten 100 pst., ikke 10 pst., og ikke 0 pst.

En viktig ting som blir belyst i saken, er behovet for uavhengig faglig utredning. Miljøet i Norge er både for lite og for lite uavhengig. Fremskrittspartiet slutter seg begeistret til tanken om en utredning innenfor samferdsels-

området utført av utenlandsk fagkompetanse. Men vi vil bruke slik fagkompetanse på utredning av veier, særlig på utbygging av stamveinettet. Fagetatene har nettopp lagt frem sine egne forslag til stamnettutbygging. Derfor passer det særlig godt, slik Fremskrittspartiet ser det, å få gjennomført en uavhengig utredning om utbygging av nettopp stamveinettet.

Utredningene skal etter vårt syn på fritt grunnlag vurdere betingelsene for et moderne stamveinett i Norge. Med utgangspunkt i de viktigste transportmarkedene skal samfunnsøkonomisk nytte ved å bygge ut et nasjonalt stamveinett med større kapasitet, større hastighet, bedre trafiksikring og lavere høydeprofil enn dagens stamveinett utredes. Ulike former for offentlig fullfinansiering skal også inngå i utredningen. Resultatet av arbeidet ønsker vi fremlagt i en egen stamveimelding til Stortinget senest høsten 2007.

Dette er Fremskrittspartiets drøm – drømmen om et godt veinett, et moderne stamveinett. Den kan også realiseres.

«Jernbane er viktig, men veier er livsviktig.» Utsagnet er ikke mitt, men stammer fra ordfører Henning Myrvang i Sør-Odal i Hedmark fylke. Det tiltredes.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Øyvind Halleraker (H) [13:03:21]: Jeg tar gjerne en vei-debatt med Fremskrittspartiet på et senere tidspunkt, men i dag diskuterer vi faktisk noe annet.

Man skal vokte seg vel for å bli høystemt og bruke store og ubegrunnede ord fra denne talerstol. Men kanskje er vi i dag i ferd med å legge en ørliten grunnstein for en viss nytenkning og nytilnærming i norsk samferdselspolitikk, med et stort flertall i denne sal. Det er ikke hverdagskost. Jeg sier dette i erkjennelsen av at vi i dag ikke fatter skjellsettende vedtak som får utløp i nye og radikale handlinger umiddelbart.

Saksordføreren har på en utmerket måte redegjort for saken og for holdningen til et stort flertall i komiteen. Fra Høyres side vil jeg gi uttrykk for en betydelig tilfredshet, da vi konstaterer at forslagsstillernes visjon om en mer miljøvennlig, komfortabel og tidsbesparende reisemåte mellom og innen våre mest folkerike byer og regioner i Sør-Norge har god klangbunn i store deler av det politiske miljøet. Og med bakgrunn i vårt parlamentariske system er det med en viss anerkjennelse jeg fra opposisjonen vil takke statsråden for uttalt vilje og en forutsetning om at forslaget vi behandler i dag, vil bli fulgt opp i det videre arbeidet med høyhastighetsutredningen, som Jernbaneverket er i gang med etter initiativ fra departementet.

Jeg har i dag hørt spørsmål om hvordan det kan ha seg at Høyre ber om utredning av jernbanesatsing nå. Jeg er stolt av å tilhøre et parti som ikke har dogmatiske og foreldede forestillinger basert på gammeldagse jernbaneløsninger som ikke tilfredsstiller dagens behov, men som derimot ser seg om etter nye og framtidsrettede løsninger som kan bety en ny hverdag for 3/4 av landets befolkning.

Hvis utredningen om høyhastighetsbane i Sør-Norge, som altså nå omfatter Høyres initiativ, viser seg å være realistisk, vil det framstå som århundrets miljø-, produktivtets- og mobilitetsfremmende prosjekt.

Etter at forslaget ble fremmet i vår, har mange kompetente miljøer tatt kontakt og kommet med solide innspill til forslaget. Høyre har derfor sammen med disse utarbeidet hva vi har kalt et visjonsprospekt, som går atskillig lenger enn forslaget og peker på konkrete løsninger og spennende muligheter. Tiden tillater ikke at jeg går i detalj her, men visjonsprospektet er presentert for komiteen og oversendt samferdselsministeren og Jernbaneverket, og er dessuten tilgjengelig på nett.

Nye krav til mobilitet i arbeidskraft og næringsutøvelse medfører også økt reiseaktivitet. Komfort, tidsbruk, kostnader og miljøansvar kommer til å bli viktige parametere i framtiden. Vårt innspill understreker de enorme mulighetene som ligger i alternativ til flytransport med hensyn til akseptabel pendlertid i omlandet til de store arbeidsplasslokaliseringene rundt hele høyfartsringen.

Som Hordaland-representant må jeg få peke på at nøkkelen til å realisere Vestlandet som en funksjonell region er å binde kysten sammen med et raskt og frekvent transportsystem, som opphever de begrensningene områdets topografi gir. Naturen gjør at Norges viktigste eksportregion, Vestlandet, er fragmentert med tyngdepunkt langs kysten. Fire av disse, Bergensområdet, Sunnhordland, Haugalandet og Stavanger-regionen, ca. 1 million mennesker, er i dag stort sett isolerte arbeidsmarkeder. Når eventuelt høyfartsringen er sluttet, og Bergensbanen og Sørlandsbanen bundet sammen, viser foreløpige studier at man kan reise fra alle steder til alle steder innenfor ringen med høy frekvens og med uslåelig reisetid, eksempelvis under 1 1/2 time mellom Bergen og Stavanger, mot i dag 2 1/2 til 3 timer med fly og 4 1/2 time med bil og ferje.

Jeg tror at det er et bredt flertall i denne sal for å satse på miljøvennlige transportløsninger i konkurranse med sterkt forurensende flytrafikk. Og så er det jo atskillig mer komfortabelt. Vi må huske på at det er nettopp konkurransegrensnivået mot flytrafikk som vil være grunnlaget for høyhastighetsringen.

Politikk er det muligens kunst. Skal vi lykkes med nysatsing på høyhastighetsbane, tror jeg det er nødvendig med et solid politisk flertall, som er bærekraftig over tid. Det har vi i denne saken.

I Høyre er vi opptatt av at vi i gode tider må investere for å sikre morgendagens velferd. Den sørnorske høyhastighetsringen kan vise seg å bli en slik investering.

Gjertrud Kjellesvik (SV) [13:08:38]: Jeg vil gratulere Høyre med dagen. Partiet har endelig kommet seg på sporet. Det er oppriktig og hyggelig ment. Det er løfterikt at et så bredt flertall i innstillingen om høyhastighetsring uttrykker at utvikling av jernbanen som en tidsmessig attraktiv, miljøriktig og sikker transportløsning er viktig for å nå målene i Nasjonal transportplan. For SV er begrunnelsen som ligger i innstillingen, god grønn framtidsmusikk. At Høyre og SV er enige om at vi bør få et togtilbud

som kan konkurrere ut forurensende flytrafikk mellom de største byene i Sør-Norge, er bra.

Fremskrittspartiets innstilling kan forbigås i all stillhet. Ikke skjønner de klimaproblemene, og de kommer seg nok aldri ut av asfalttåken.

Den felles rød-grønne, blå og gule viljen til å satse på toget er, som sagt, gledelig. Og denne felles forståelsen måtte komme under en rød-grønn regjering. Denne regjeringen har satt jernbanen på dagsordenen igjen. Vi løfter jernbaneinvesteringene med 50 pst. til neste år. For første gang når vi nivået i Nasjonal transportplan.

Statsråd Skogsholm fulgte opp noen knappe formuleringer i NTP, og strekningen Oslo–Göteborg ble spesielt plukket ut. Statsråd Navarsete har fulgt opp og fått fart i høyfartsutredningen. Nå er mandatet utvidet til en best mulig gjennomgang av mulighetene for høyhastighetsbaner her i landet. Det skjer ved bruk av uavhengige utredere. De er ikke bundet av eksisterende planer for utviklingen av jernbanenettet. De skal på et fritt grunnlag utrede mulighetene.

SV er enig i den vurderingen som flertallet i komiteen har, at denne utredningen også må belyse potensialet for en sørnorsk høyhastighetsring, slik som beskrevet i forslaget fra Høyre. Til våren vil vi få et enda bedre politisk grunnlag for å diskutere framtidens moderne jernbane. Den debatten vil SV ta del i med all vår styrke.

Høyhastighets jernbaner i Norge bryter med vante forestillinger, for å si det mildt. Mange forbinder det med Japan, Frankrike og kanskje Sverige. Det er derfor verdt å merke seg at bl.a. Norsk Bane har påvist at Norge er svært interessant for høyhastighet. Vi har noen av de mest trafikkerte flyrutene i Europa. Det flyr f.eks. like mange mellom Oslo og Bergen/Haugesund som det gjør mellom New York og Washington, og det er nesten like mange flyreisende mellom Oslo og Stavanger som mellom London og Paris, vel en million passasjerer. Fire millioner passasjerer flyr mellom byene i det sørligste Norge. Det er 12 000 flyreisende hver dag. Det er like mange som i 40 fjerntog daglig, i hver retning. Selv en moderat overgang fra fly til bane vil gi svært mye togtrafikk.

I Norge bidrar samferdselssektoren med 25 pst. av utslippene av klimagasser. Mindre enn 0,5 pst. av disse skyldes jernbane, mens veitransporten alene står for 70 pst. På et framtidens banenett kan ett godstog frakte like mye last som 80 trailere – på halve tida! Det gir lave kostnader og store tidsbesparelser.

Når toget blir så attraktivt at det kan konkurrere ut fly på lange distanser og bil på kortere strekninger, vil det ikke bare gi enorme miljø- og klimagevinster, men også et mye større potensial for inntekter. Slik kan billettinntekter og inntekter fra godstransport også bidra til å betale for investeringene. Det er et nytt konsept, og det virker realistisk. Vi har gode eksempler fra Europa på at dette kan være mulig også i Norge.

For oss som bor på Vestlandet sør for Sognefjorden, er Haukelibanen også et spennende prosjekt. Det er også et gjennomarbeidet konsept som vil gjøre Norge avstandsmessig mindre, og mer miljøvennlig.

Det er fremdeles en visjon å kunne sette seg på toget i Haugesund og ankomme Oslo drøye to timer senere. Men visjoner er viktige. Med slike visjoner kan Norge faktisk på ny bli et land som satser på jernbanen 100 år etter at landet brukte et helt statsbudsjett på Bergensbanen, fordi vi er i ferd med å gjenoppdage jernbanen som det effektive transportmiddelet som samtidig er det overlegent mest miljøvennlige.

Jeg tror jernbanen vil bli vinneren, og ser fram til den dagen jeg kan være med på åpningen av Flotmyr stasjon.

Jan Sahl (KrF) [13:13:33]: Det er et spennende forslag Stortinget har til behandling i dag. Det er framtidsrettet og spenstig, og det har utspring i et viktig miljøperspektiv. Det er helt etter Kristelig Folkepartis smak. I Kristelig Folkeparti vil vi ha et klart miljømessig perspektiv på samferdselssektoren. Vi har også programfestet at vi vil satse på jernbane for å gjøre toget konkurransedyktig, også i forhold til fly.

Det er miljøperspektivet som gjør høyhastighetsbaneideen spesielt interessant. Selvsagt kan det argumenteres for bygging av høyhastighetsbane for de reisendes skyld. De vil få økt komfort, jernbanen er en behagelig reiseform. Dessuten kan det bli slik at antall ulykker reduseres på vei. Men først og fremst er det miljøaspektet som er det mest tungtveiende argumentet i denne debatten. Transport utgjør en av de største utfordringene for bærekraftig utvikling i verden i dag. Miljøbelastningene fra transportsektoren bidrar til store samfunnskostnader, og sektorens energiforbruk er stort og økende.

Trusselen om raske og store menneskeskapte klimaendringer er en av de største samfunnstruslene vi står overfor. Dersom vi ikke gjør noe med våre klimagassutslipp, vil vi kunne oppleve betydelige skader som følge av klimaendringer de kommende tiår. I dag går utviklingen i feil retning. Dagens utvikling i transportsektoren er ikke bærekraftig. Vi må lære oss å møte dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Forvalteransvaret er helt grunnleggende i Kristelig Folkepartis politikk. Målet vårt er at vi skal klare å forvalte jorden på riktig måte og sørge for en bærekraftig utvikling. Vi vet at vi deler det målet med de fleste i denne sal.

Utviklingen går i feil retning. Norges utslipp har økt kraftig gjennom 1990-tallet, og det er ventet at økningen vil fortsette dersom det ikke settes i verk tiltak for å redusere utslippene. Denne utviklingen må vi snu, ikke ved bare å vedta enkelttiltak som kanskje bidrar litt, men ved å tenke helhetlig og strategisk og vedta en rekke tiltak som til sammen utgjør en stor forskjell og snur utviklingen i riktig retning. Høyhastighetsbane kan være ett av flere tiltak for å få ned utslippene fra transportsektoren. Dersom en slik bane kan bidra til at vi flyr mindre og kanskje også får et godt alternativ til privatbilen, vil det redusere utslippene kraftig.

Vi nordmenn reiser mye, og vi har et stort reisebehov på en del av strekningene som kan være aktuelle for høyhastighetsbane. I dag er alternativene privatbil, fly og jernbane. Vi velger helst å fly fordi det er for langt å kjøre.

Toget går for langsomt, og det er ofte dyrt, spesielt med nattoget. Nordmenn flyr mest i verden i dag. Antall flyav-ganger innenlands er også sterkt økende. Toget forurenses minst og er kanskje mest komfortabelt, men det tar for lang tid slik som det er i dag. Flyet er mer effektivt.

Tog er den mest miljøvennlige transportformen vi har. Dersom det er slik at den forurensende flytrafikken kan reduseres kraftig som en konsekvens av at vi bygger ut høyhastighetstog i Norge, er det et svært godt argument. I Europa bygges det jernbanelinjer for høyhastighetstog mellom de største byene som reduserer flytrafikken dramatisk.

Kristelig Folkeparti kommer ikke til å ta stilling til valg av eventuelle traseer nå. Den sønorske høyhastighetsringen er et veldig interessant prosjekt. Haukelibanen, som Norsk Bane har arbeidet lenge med, er et annet.

Helt avslutningsvis: Det er snakk om store kostnader, og det er stor usikkerhet knyttet til kostnadene. Vi mangler erfaringer med slike baner i Norge, og vi har andre forhold å ta hensyn til enn i sammenlignbare land i Europa. Befolkningen vår er ikke stor, og vi bor spredt. Topografien er også en stor utfordring.

Men likevel: Det er kanskje potensial i Norge for høyhastighetsbane? Kanskje det er kundegrunnlag på visse strekninger også? Vi ser fram til seminaret om utredningsarbeidet som skal arrangeres i slutten av måneden. Vi er spent på å høre om potensialet, og om det er mulighet for å få til et slikt gigantisk løft, som signaliserer både fram-tidsrettethet, kollektivsatsing og miljøvennlighet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:18:29]: Internasjonalt sett har Norge en enestående økonomisk handlefrihet. Det er mange som over lang tid har undret seg over lederskapet i landet, over hvorfor man ikke i større grad har utnyttet den enestående økonomiske handlefriheten til å sikre seg varige verdier som setter varige spor etter seg.

Det er ganske opplagt – og det er et sterkt krav i befolkningen – at statens investeringer i kommunikasjoner må økes kraftig i tida framover. Det innebærer at man på breibandsida, hvor fiber er framtidsretta for mange, må få en overgang fra en etterspørselsstyrt investering til en tilbudsstyrt investering, at man må få mobildekning over hele landet, at kaier, farleier og veier blir prioritert, og ikke minst at man innen jernbane kommer vekk fra den forhistoriske situasjonen for mange banestrekninger.

Senterpartiets samferdselsminister har gitt Samferdselsdepartementet en ny giv. Budsjettet for 2007 er for oss en etappeseier, hvor man oppfylder Nasjonal transportplan for 2007. Men det er ikke mer enn en seier på én etappe. Nye etapper må prioriteres. Det er det et unisont krav om ute i befolkningen.

Ved 2007-budsjettet fikk vi en kraftig prioritering av penger til vedlikehold og opprusting. Endelig, er det mange som sier, har vi fått en praktisk statsråd som evner å prioritere praktiske ting, noe som har vært et forsømt kappittel under mange tidligere statsråder.

Når jeg treffer lokomotivførere på Bergensbanen, så sier de at Per, endelig kan vi kanskje få gjort noe med de mange saktekjøringsstrekningene som er på Bergens-

banen. Det er 10–20 saktekjøringsstrekninger hvor man må ned i 40 km/t som følge av at banelegemene og sikten ikke er tilfredsstillende i forhold til det som er tidas krav.

Det er altså svært gledelig at vi har fått et praktisk handlag som, slik det nå viser seg i denne saka, kan kombineres med vilje til visjonære utredninger. Den sørnorske høyhastighetsringen utredes av Jernbaneverket for å få belyst potensial og økonomisk realisme og skal inngå som et grunnlag for Nasjonal transportplan 2010–2019. Det har stor betydning for å knytte Sør-Norge bedre sammen. Togtilbudet er over lang tid blitt svekka i dette området. Mange daler har naturlig nok mista toget av forskjellige grunner. Det er nå veldig interessant at det er et bredt flertall som ber om en snuoperasjon gjennom en dristig utredning. Også for mitt fylke, Buskerud, er det en gledelig utvikling. Jeg vil si at dette arbeidet iallfall vil måtte føre til økte investeringer i kommunikasjoner i det kommende budsjettet, og dette er en stor, prioritert senterpartisak. Så sjøl om utredningen i første omgang vil innebære at en må se det på lengre sikt, har det et løft og en visjon over seg som vil få praktiske konsekvenser: At jernbanelegemet kommer ut av den begredelige situasjonen det i lang tid har vært i.

Borghild Tenden (V) [13:22:01]: Det er gledelig at vi i dag har anledning til å debattere et så spennende tema som en sørnorsk høyhastighetsring. Det er fint å kunne løfte blikket litt, være litt visjonære og se framover. Venstre har programfestet satsing på høyhastighetstog i Norge, så denne debatten ønsker vi velkommen.

Tankegangen rundt en sørnorsk høyhastighetsring er en kjærkommen konkretisering av det som for mange oppfattes som en luftig idé, til tross for at man i store deler av Europa allerede har bygget ut et godt tilbud innen høyhastighetstog. I Europa er toget i mange tilfeller mer konkurransedyktig enn flyet – ikke nødvendigvis på pris, men gjerne på reisetid og ikke minst på komfort. Vi ser at folk i større og større grad ønsker å bruke tiden sin mer effektivt. Høyhastighetstog forener på en elegant måte kort reisetid med muligheten til å arbeide underveis. Jeg har derfor stor tro på at høyhastighetstog vil bli mer og mer etterspurt i framtiden, særlig av forretningsreisende og arbeidsreisende.

Samtidig er tog en miljøvennlig transportform, og det er derfor viktig at vi legger til rette for at toget kan bli mer konkurransedyktig. Nylig kom Stern-rapporten, som av den engelske statsminister Tony Blair ble karakterisert som det viktigste politiske dokumentet han hadde mottatt i sin regjeringstid. Rapporten konkluderer med at kostnadene ved framtidige klimaendringer er vanvittige, mens kostnadene ved å bøte på problemene er relativt rimelige. Derfor er det svært viktig at vi i Norge klarer å henge med i utviklingen innenfor høyhastighetstog, og at vi vet hvor vi vil med jernbanepolitikken.

Det er et problem at jernbanen i dagens Norge planlegges ut fra hvor vi er, og ikke ut fra hvor vi vil. Det klattes på gamle traseer og spor over hele landet. Det er viktig at vi gjør dette, men det er vel så viktig at dette ses i en større

sammenheng og ut fra hva vi vil med jernbanen. I denne sammenhengen er forslaget om en sørnorsk høyhastighetsring med på å løfte blikket og sette oss i stand til å se de mulighetene toget bringer i framtiden.

Jeg synes det er skuffende at Fremskrittspartiet, som i det siste har tatt til orde for å ta miljøet på alvor, nå tar avstand fra forslaget om en sørnorsk høyhastighetsring, samtidig som de forsøker å gjøre forslaget til en veisak. Med det ambisiøse partinavnet – Fremskrittspartiet – burde man kunne ha forventet at partiet ser fram i tid, løfter blikket og ikke bare stirrer blindt ned i asfalten, mens resten av Europa raser forbi og går inn i en ny tidsalder, mens det franske TGV, det britiske Eurostar og det tyske ICE III konkurrerer om kundene og utkonkurrerer flyet i Europa.

Det er imidlertid åpenbart at norske forhold, som bo-settingsmønstre, øvrig infrastruktur og utbyggingskostnader knyttet til høyhastighetsbaner, vil være med på å avgjøre når det er mulig å oppnå et tilsvarende tilbud i Norge. Derfor ser Venstre fram til utredningen om potensialet for høyhastighetsbaner i Norge når den foreligger.

For å lære mer ønsker Venstre at strekningen Oslo–Göteborg skal være et pilotprosjekt hvor høyhastighetsbane prøves ut. Svenskene har lagt til rette for høyere hastighet på svensk side, men det gjenstår å få det på plass på norsk side. Sammen med utredningene som Samferdselsdepartementet har igangsatt om høyhastighetsbaner, ville dette ha gitt et godt grunnlag for å planlegge en videre satsing på høyhastighetsjernbane i Norge. Venstre håper derfor at de rød-grønne viderefører arbeidet som ble igangsatt av Bondevik-regjeringen på dette området. Det er viktig at Regjeringen sikrer framdrift i dette arbeidet og i større grad legger til rette for høyere hastighet på strekningen Oslo–Göteborg ved å se dette i sammenheng med de betydelige investeringene som allerede er planlagt på Østfoldbanen i tiden som kommer. Denne høyhastighetslinjen kan revolusjonere hverdagen i et mobilt, europeisk arbeidsmarked.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:26:36]: Det er interessant å sitje i salen og høyre på det breie fleirtallet som med spenning ser fram mot utgreiinga av høgfartsbanen. Det gjer òg statsråden. Dette er eit banebrytande tema, og det vert spennande både å få resultatet av utgreiinga på bordet og å ta debatten som vil følgje.

Samferdsledepartementet gav våren 2005 Jernbaneverket i oppdrag å utgreie potensialet som kan ligge føre for høgfartsbane i Noreg. Som det har vore nemnt her, vart sjølv utgreiingsarbeidet gjort av tyske konsulentfirma, og det har vore eit viktig poeng at konsulentane ikkje skulle vere bundne av tidlegare og gjeldande norsk jernbanepolitikk, men på fritt grunnlag vurdere vilkåra for høgfartsbane i Noreg.

Med utgangspunkt i dei viktigaste transportmarknadene vil det verte vurdert om det er marknad for og realisme i å bygge ut strekningar for langt høgare køyrefart enn i dag. I tillegg til dei korridorane der det går jernbane i dag, er det òg teke høgd for at konsulentane skal vurdere om det er andre marknader som kan vere relevante.

Desse føresetnadene legg eit godt grunnlag for å vurdere potensialet og realismen i ein norsk høgfartsring, slik Høgre foreslår i Dokument nr. 8:94. Som departementet har peikt på i sitt svar til komiteen i samband med handsaminga av Dokument nr. 8-forslaget, er det naturleg at dette konkrete forslaget vert vurdert i samband med den pågåande utgreiinga i regi av Jernbaneverket. Eg er difor både nøgd med og samd med fleirtalet i komiteen si handsaming av Dokument nr. 8-forslaget frå Høgre.

Når det gjeld Framstegspartiets merknader, vel eg å ikkje kommentere desse ytterlegare. Eg meiner merknadene talar for seg sjølve. Dei syner på ein sær s tydeleg måte at Framstegspartiet berre er oppteke av veg og ikkje ser heilskapen i den samferdslepolitikken som me andre arbeider for. Det er ikkje anten-eller, men både-og om vi skal få eit framtidretta system for samferdsle i heile landet som tener både dei folketette områda og distrikta.

Fase I av utgreiingsarbeidet har no kome så langt at dei tyske konsulentane skal leggje fram resultatet av sitt arbeid på eit heildagsseminar på Grand Hotell i Oslo den 22. november. Seminaret vert arrangert av Jernbaneverket, og det er lagt opp til at òg forslaget om den sørnorske høgfartsringen vert presentert der. På grunnlag av resultatet av fase I skal Jernbaneverket i samråd med Samferdsledepartementet vurdere kva for strekningar det er mest interessant å vurdere nærare i fase II av utgreiinga. Heile utgreiinga, både fase I og fase II, skal etter planen vere ferdig våren/sommaren 2007. Meininga er at utgreiinga skal verte ein del av grunnlagsmaterialet i samband med departementet sitt arbeid med ei stortingsmelding om Nasjonal transportplan 2010–2019.

Så ein liten kommentar til innstillinga, der Framstegspartiet sine medlemmer ikkje heilt finn statsråden si grunngeving for at arbeidet med å utgreie potensialet for høgfartsbane har sitt grunnlag i St.meld. nr. 24 for 2003-2004. Dei uttalar at dei ikkje har registrert vedtak eller merknad om slik utgreiing i Innst. S. nr. 240 for 2003-2004. Eg vil derfor vise til at det på side 122 i St.meld. nr. 24 for 2003-2004 står:

«Samferdselsdepartementet vil derfor fram mot neste revisjon av Nasjonal transportplan foreta en uavhengig gjennomgang av hva som bør legges til grunn av standarder for framtidig jernbanenett i Norge, særlig sett i lys av ønsket om økt koordinering med utviklingen i europeisk jernbane på tvers av landegrensene.»

Debatten i dag understrekar vel nettopp at det var rett av departementet å ta initiativ til å lage ei slik utgreiing. Så eg ser fram både til å få utgreiinga på bordet og til debatten som vil følgje deretter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [13:31:13]: Det er nok slik at Fremskrittspartiet ser helheten, men vi etterlyser klokskapen i forslaget. Når vi beveger oss inn på temaet høyhastighet, er det nok mange, både reisende og trafikanter, som kunne tenke seg 90 km/t på en god og sikker firefelts

veg. Det ville være en nyttig høy hastighet for svært mange i dette landet.

Mitt spørsmål til statsråden gjelder dette som går på uavhengig utredning. Det er en god idé, som jeg sa i mitt innlegg. Hvorfor ikke lage en slik uavhengig utredning også knyttet til stamvegnettet, som betyr veldig mye for veldig mange i dette landet? Det er det ene.

Det andre er: Hvordan ser statsråden på det økonomiske handlingsrommet i et prosjekt som dette? For her er det snakk om ganske store beløp. På grunnlag av opplysninger fra Jernbaneverket selv, må det bygges ny trasé, og vi har en pris på det. Mener statsråden at det finnes rom for 10 milliarder kr årlig ekstra innenfor reglene for budsjettering som finnes i dag?

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:32:26]: Når det gjeld stamvegnettet, har me nettopp fått på bordet ei stamnettutgreiing for dei ulike sektorane som òg skisserer trongen for utbygging av stamvegar fram til 2040. Det er ei utgreiing som er gjord der Noreg har veldig god kompetanse. Det er ingen, så vidt eg veit, som tek til orde for at ein på stamvegnettet må inn med nye trasear uavhengig av det me har i dag. På jernbanen derimot, dersom ein vel å gå vidare med høgfartsnett, vil det, som representanten seier, krevje nye trasear, ny teknologi og ein heilt ny måte å tenkje jernbanebygging på. Derfor er dette ei heilt spesiell sak, som vil verte utgreidd på den måten som me vel å gjere det på her.

Øyvind Halleraker (H) [13:33:37]: Jeg er glad for at statsråden, i motsetning til forrige replikant, ser at en høyhastighetsjernbane bringer oss 270 km/t framover, og ikke 90 km/t. Det er det som er grenseflaten her.

Mange er overrasket over den store flytrafikken vi har i Norge. Når jeg får beskrevet hvor til dels ukomfortabelt det er blitt å ta seg fram med fly i Norge, og jeg så snakker med folk om dette, får denne tanken om en høyhastighetsjernbane fort gehør. Derfor tror jeg nok at siden det nå er et bredt flertall her som viser interesse for dette, vil befolkningen komme til å bli mer og mer interessert. Da kan det være betimelig med et spørsmål til statsråden om hvordan hun tenker seg dette presentert i Nasjonal transportplan – noe annerledes og noe mer ambisiøst, må jeg nok håpe, enn det Jernbaneverket gjorde i sin stamnettutredning fram til 2040, der det jo ikke er nevnt i det hele tatt. Det er mange spennende organisasjonsmodeller og finansieringsmodeller som der kunne vært omtalt.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:34:43]: Det er ingen tvil om at lufttrafikken aukar i Noreg. Det heng saman med vår topografi. Sjølv med eit høgfartsnett på jernbane, som heilt sikkert vil ta ein stor del av trafikken mellom dei største byane i Sør-Noreg, vil me òg ha ein stor trong for luftfarten sine tenester i tida framover, ikkje minst i dei delane av landet som ikkje vert omfatta av ei eventuell høgfartsbane.

Når det gjeld presentasjonen i Nasjonal transportplan, må eg be om å få kome tilbake til det. No skal me få ei utgreiing, og det er ingen av oss i dag som veit kva ho vil

innehalde. Det vert spennande den 22. november å sjå den fyrste biten. Så skal ein gå vidare med trinn 2. Derfor har eg ikkje pr. i dag konkludert med omsyn til den presentasjonen, for det vil avhenge mykje av innhaldet i utgreiinga og debatten som følgjer etter henne om korleis me skal handtere det.

Jan Sahl (KrF) [13:35:55]: Det er all grunn fra Kristelig Folkepartis side til å gi ros til ministeren for framtidsrettet tenkning når man har gått i gang med å be et eksternt, utenlandsk firma om å utrede denne saken. Vi ser med spenning fram til både det som skal skje seinere denne måned, og det som kommer om et godt halvår framover.

Dersom det nå viser seg at det er realisme i å få til høyhastighetsbane i en eller annen form i Norge, blir det et spørsmål om hvordan denne skal finansieres. Det har allerede blitt løftet fram av Fremskrittspartiet, men ministeren rakk ikke å svare på det.

Vi har jo prøvd ulike modeller. Det har vært OPS, det har vært lovet prosjektfinansiering, og noen ønsker seg et fond. Det ser ut som om det meste av dette stopper i Finansdepartementet. Regjeringen sier at man skal finansiere samferdsel gjennom de årlige budsjetter. Jeg vet ikke om statsråden vil tenke litt høyt med oss om hvordan man eventuelt skal kunne finansiere et slikt prosjekt som det vi diskuterer i dag.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:37:08]: Det er alltid freistande å drive på med høgtenking. Men – for å vere seriøs i mitt svar – eg tenkjer at det må verte ein diskusjon når me har fått utgreiinga på bordet, for å sjå på om det er realisme i det. Eg har ikkje gått inn i det pr. i dag. Ikkje har eg tal heller, sjølv om det ligg føre nokre tal frå Jernbaneverket som me kan halde oss til på ein god måte. Me veit ikkje om det er realisme i dette. Det skal utgreiinga syne. Så eg må be om å få kome tilbake til det. Dersom ein vel å gå vidare med planar om ei høgfartsbane, er det klart at ein må sjå på ulike måtar å finansiere det på. Om det skal vere innanfor eller utanfor det ordinære budsjett-systemet, det må me kome tilbake til når dette eventuelt vert ein realitet.

Borghild Tenden (V) [13:38:13]: Jeg har et spørsmål knyttet til sammenhengen mellom utbyggingen av en tredje rullebane på Gardermoen og utbyggingen av en eventuell høyhastighetsbane. Ser samferdselsministeren at det her kan være en sammenheng, at vi rett og slett kan unngå å bygge ut en tredje rullebane på Gardermoen ved å bygge ut høyhastighetsbane mellom de store byene i Norge, eller mellom dem og de store byene ute i Europa for den saks skyld?

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:38:46]: Om det vil verte trong for ei tredje rullebane, avheng sjølvsagt av kor stor auke ein får i trafikken på Gardermoen. Slik sett er det mogleg å tenkje seg samanhengar mellom dei ulike transportformene. For dersom ein går vidare med planane om høgfartsbane, er det grunn til å tru at trafikken på Gar-

dermoen vil få ein langt svakare auke, ja, kanskje ein reduksjon, i tilfelle ein då vel andre løysingar. Utfordringa for statsråden vil vere tidsaspektet her, kva tid ein eventuelt kan tenkje seg å få teke ei avgjerd om høgfartsbane, og kva tid ein lokalt må kunne vente å få ei avklaring om ei eventuell tredje rullebane, som me ikkje har teke noka avgjerd om pr. i dag.

Per Sandberg (FrP) [13:39:54]: La meg først slå fast at Fremskrittspartiet ikke er imot å bygge høyhastighetsbane. Det vi er imot, og som vi finner urealistisk, er at staten skal ta finansieringen.

Sjøl om statsråden ikke har noen tall å forholde seg til i forhold til hva som er realistisk her, så har i hvert fall Fremskrittspartiet noen tall fra Jernbaneverket, fra teknisk sjef i Jernbaneverket, Finn Holom, og mine enkle spørsmål er: Er det realistisk å investere i denne høyhastighetsringen når kostnaden er på 150 milliarder kr, i forhold til det representanten Halleraker har uttalt tidligere, at dette skal foregå innenfor handlingsregelen? Og er det da realistisk å finansiere denne banen uten at man må nedprioritere andre oppgaver som vei f.eks., eller barnehager for den del? Er det realistisk å finne 150 milliarder kr innenfor handlingsregelen uten å måtte nedprioritere andre oppgaver?

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:40:55]: Me har no på gang ei utgreiing om høgfartsbane. Talet 100 milliardar kr har vore nemnt, og talet 150 milliardar kr vert nemnt her. Det er ingen av oss som veit om det er eit av desse tala, eller om det er eit høgare eller lågare tal, som vil vere det rette. Eg meiner me må ta ting i rekkjefølgje. Me må no få utgreiinga på plass, og me må få på plass ei avgjerd om ein skal gå vidare med dette. Det er klart at i den prosessen er svaret til Per Sandberg høgst rimeleg. Så finst det dei som meiner at eit høgfartsnett for jernbane kan byggjast og forsvarast utan å bruke så store statlege midlar. Det er det heller ikkje mogleg for meg å vurdere innhaldet i, så lenge me ikkje har vurdert det betre enn det me har pr. i dag.

Eg kan ikkje gje representanten Sandberg noko betre svar enn at me må vurdere dette i ein totalsamanheng. Dersom ein vel å gå vidare med høgfartsbane, høyrer det spørsmålet inn under dei utgreiingane, og sjølvsagt vil konsekvensane for budsjettet verte store.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Finn Martin Vallersnes (H) [13:42:31]: Høyhastighetsring i Sør-Norge. Temaet er så spennende at det er umulig å la være å be om et kort innlegg. Vi har jo alle små veistubber som vi brenner for, uansett hvor i landet vi kommer fra, men av og til blir vi altså invitert til å løfte blikket litt og se på noe som er av nasjonal betydning.

Nå kommer jeg fra Rogaland og er selvfølgelig velvitende om oljeøkonomiens velsignelse for landet, om den rikdom vi har, og det problemet vi er nokså alene om i ver-

den, nemlig å ha en utfordring i å begrense hvor mye penger vi skal bruke. Men selv for oss fra Rogaland er det helt åpenbart at vi skal leve et liv også etter oljealderen, og at en bør investere der det er verdiskapingspotensial for fremtiden. En slik investering bør ikke minst skje innenfor infrastruktur, som gir grunnlag for videre vekst, syssetting og ny verdiskaping.

I de snart 30 årene jeg har representert Sør-Vestlandet i både lokalpolitikk og nasjonalt, så har det gått en vedvarende debatt om hvor tyngdepunktene i den egentlige verdiskapingen i Norge ligger. Fra vestlands- og sørvestlandskysten hevdes det selvfølgelig at det meste av eksporten i landet går ut derfra. I det sentrale Østlandet peker en på at hovedtyngden av verdiskapingen kommer ikke minst fra de tjenesteytende næringene, som er tunge i Oslo-området. Men sannheten er jo at hele landet bidrar her, på hver sitt vis, noen steder med større tyngde og større summer enn andre steder. Da er det veldig spennende å se for seg scenarioer hvor en forsøker å finne ut hvordan en kan få ytterligere verdiskaping der hvor det er mulig å få det til, i dag og i fremtiden. Jeg synes at det prosjektet som her er trukket opp, hvor en knytter sammen den delen av landet hvor eksporten og eksportindustrien er tyngst, med den delen av landet hvor tjenesteytende verdiskaping er størst, er en utrolig spennende tankemodell. Det er et scenario som gir muligheter for fremtidig, ny vekst i landet. Jeg håper at det er en type scenario som vi i økende grad vil bruke tiden på i årene som kommer, slik at vi er godt forberedt for det som kommer etter gass- og oljetiden. Når det samtidig dreier seg om et miljøriktig og godt prosjekt, må jeg si at jeg virkelig ser frem til den utredningen som er bebudet. Dette synes jeg er spennende.

Arne Sortevik (FrP) [13:45:42]: Et par små bemerkninger til – på tampen:

Når det gjelder vedtak i forbindelse med Nasjonal transportplan, er det vitterlig slik at flere forslag fra partiet SV om å satse konkret på høyhastighetskorridorer ble avvist av det øvrige storting, av alle de andre partiene – inklusiv dem som nå jublende slutter seg til å utrede høyhastighetsbane. For to år siden, da Nasjonal transportplan ble behandlet i Stortinget, ble forslaget om å satse på konkrete strekninger avvist av samtlige partier unntatt partiet SV, som var forslagsstiller.

Når det gjelder CO₂, er det vel slik at man kan si – for å være forsiktig – at flytrafikken står for en svært liten andel av det samlede utslipp, og det er også en liten andel som kommer fra annen mobil forbrenning. Statistikken vår når det gjelder transport, er dårlig eller mangelfull med hensyn til både utslipp og energibruk. Forestillingen om jernbanens foretrefelighet når det gjelder både energiforbruket og utslippet, er – for å si det forsiktig og parlamentarisk – betydelig overdrevet.

Så aller sist: Det som er spennende i denne saken, er at mange partier snakker som om det innenfor handlingsregelen er handlingsrom for å bruke 10–12 milliarder kr mer på samferdselsformål. Det vil Fremskrittspartiet svært gjerne være med på, men vi har en helt annen prioritering enn å bruke de midlene på høyhastighetsbane,

som vi i dag overhodet ikke har. Vi kunne tenke oss å bruke noen av de midlene til å få opp farten på den normalhastighetsbanen som finnes allerede. Dessuten ville vi selvfølgelig bruke mesteparten på å bygge et godt veinett, spesielt et godt stamveinett. Det er utredet, som statsråden nettopp sa, men det er av fagetaten selv. Hele poenget med å ta til orde for en mer uavhengig utredning enn den som kommer fra fagetaten selv, ligger nettopp i ordet «uavhengighet». Det er for mye innavl i utredningen. Vi trenger friske øyne til å se på dette, og de bør komme fra andre enn fagetaten selv.

Bård Hoksrud (FrP) [13:48:19]: Dette har vært en interessant debatt. Det er interessant at alle de andre politiske partiene i salen plutselig er blitt svært opptatt av viktigheten av en så stor utbygging som bygging av en høyhastighetsbane i Norge. Alle partiene ser nå fram til utredningen. Da forutsetter jeg – i hvert fall med bakgrunn i den nesten applauderende tilslutningen til dette forslaget hos de andre partiene – at man også har en ambisjon om å gjennomføre dette.

Fremskrittspartiet blir ofte kritisert fordi vi foreslår å bruke noe mer av oljepengene på bygging av infrastruktur i Norge. Vi ønsker å prioritere veiutbygging. Da blir vi ofte beskyldt for å ha urealistiske ønsker, og får høre at man ikke kan bruke av oljepengene på dette, fordi det skaper inflasjon og andre større problemer. Derfor er det interessant å se at man nå plutselig kan det. Jeg forutsetter at de som har vært på talerstolen og pratet så varmt for en høyhastighetsbane, faktisk mener at de har tenkt å gjennomføre dette. Ja, da har man mulighet til å avsette 10–15 milliarder kr årlig til utbygging av en høyhastighetsbane, men man har altså ikke mulighet til å bruke noen få milliarder kr ekstra på en skikkelig utbygging av veiene våre.

Det ser ut til at vi vil få en utredning. Vi har en regjering i dag som lager veldig mange utredninger. Det kommer veldig mange prosjektforslag, kanskje spesielt innenfor jernbanesektoren. Vi vet at det blir satt av midler, ca. 81 mill. kr, til nye prosjekter på den vanlige jernbanen, på den som da er den normale jernbanen, ikke på høyhastighetsjernbanen. Da blir jeg etter hvert veldig spent, for det er to utfall av det å lage mange prosjekter og mange utredninger. Det ene er at de blir lagt i en skuff, slik at man kan ta dem fram igjen senere. Det andre er at de blir puttet rett i søppelbøtta.

Jeg er redd for at den utredningen som det foreligger ønske om her nå, i beste fall havner i skuffen. Jeg er redd for at den havner et annet sted – når man ser på viljen både hos den regjeringen man hadde i forrige periode, og hos den nye regjeringen, til kun å bruke minimalt med ekstra penger på bygging av infrastruktur. Det gjelder både veinettet og jernbanenettet og også annen infrastruktur.

Øyvind Halleraker (H) [13:51:19]: Det har vært en interessant debatt. Men det mest interessante – om enn ikke så oppsiktsvekkende, for det var i og for seg kjent fra før – er kanskje Fremskrittspartiets holdning i saken.

Innenfor samferdsel andre steder i verden er noe av det mest fremskrittstypiske man kan tenke seg, høyhastighets-

jernbane – nettopp fordi den bedrer komforten til de reisende. Den bedrer tidsbruken deres, og den er i de fleste tilfeller også billigere.

Fremskrittspartiet har tydeligvis ikke sett denne dimensjonen ennå. Vi får bare håpe at den kommer etter hvert. Det kom en liten åpning da Sandberg sa at Fremskrittspartiet ikke er imot høyhastighetsbane, men at de er imot at staten betaler. I neste setning fikk vi igjen høre den gamle saken om at Fremskrittspartiet vil bevilge langt mer til veiformål enn det alle andre partier i denne salen vil. Ja, jeg har hørt beløp på over 200 milliarder kr. Jeg synes det blir litt underlig når man ikke er i stand til å se at andre ønsker å prioritere både vei og jernbane.

Spørsmålet om det er handlingsrom eller ikke, må ses i lys av om man ønsker å foreta nye og store samferdselspolitiske grep, som vi har gjort i dette landet i flere generasjoner. Det burde det ikke være grunn til å minne om her.

Så et lite innspill til sakens ordfører, som sier at hun synes det er underlig at Høyre i opposisjon kommer med dette forslaget. Da skylder jeg å minne representanten om at det faktisk var den forrige regjeringen som tok initiativ til denne utredningen. Det tror jeg kan være greit å ha med seg.

Jeg tror kanskje at sittende regjeringspartier, etter å ha regjert i et år, står seg på å slutte med å si at det nærmest er umulig å komme med nye forslag siden man har hatt regjeringsansvar for noen tid tilbake.

Jeg tror denne debatten alt i alt viser at samferdselspolitikkerne i dette hus har et oppriktig ønske om å se på radikale løsninger som bedrer både miljøet og fremkommeligheten for de reisende.

Per Sandberg (FrP) [13:54:31]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å delta i debatten utover den replikken som jeg hadde tidligere i dag, men når representanten Halleraker fra Høyre tillater seg å utfordre Fremskrittspartiet på den måten som han gjør her, skal han også få svar.

Jeg synes det er helt urimelig å sammenligne høyhastighetsbane i Norge med høyhastighetsbaner i land der man har et grunnlag for det. Det er helt urimelig å sammenligne Norge – eventuelt Hallerakers forslag om å bygge høyhastighetsbane i Norge – med land som har en kvalitet på infrastruktur på vei som overstiger Norges på alle mulige områder.

Sjøl om ikke representanten Halleraker greier å se den prioriteringen som Fremskrittspartiet gjør – ut fra at vi har et etterslep på vedlikehold på veiene våre på mellom 40 og 50 milliarder kr, og vi har et etterslep på investering i veiene våre på nærmere 300 milliarder kr, fordi dette hus med forskjellige regjeringer bak seg har vært unnfallende i forhold til å bevilge nok penger for at vi skal ha en kvalitativt god nok standard på veiene våre – skulle det vært enkelt å forstå at det er ett parti i dette huset som tar dette på alvor. Det gjør vi når vi indirekte sier at det gjerne kan bygges jernbane i Norge, gjerne også høyhastighetsbane, men vi velger å utføre den oppgaven som Høyre og andre partier som vekselvis har sittet i regjering, har unnlatt å utføre. Den jobben ønsker Fremskrittspartiet å gjøre. Så får

vi se hvorvidt vi får et moderne, effektivt infrastrukturnett på sikt når Fremskrittspartiet har fått gjennomført sin vei-politikk, og hvorvidt det gir rådighet nok til å bygge noe ytterligere på jernbane også.

Vi må stikke fingeren i jorda og innse at i Norge bor det 4,6 millioner mennesker. Da er det dessverre slik at veien vil vinne konkurransen i det samfunnsøkonomiske regnskapet, uansett hvordan en snur og vender på det. Jeg hadde trodd at Høyre skulle være det partiet som stod i spissen for å sørge for at det transportøkonomiske ble prioritert framfor det samfunnsøkonomiske.

Jeg har registrert at på tross av at Høyre har sittet i regjering og nektet å bevilge midler til infrastruktur på grunn av press i norsk økonomi, mener representanten Halleraker at det er plass innenfor handlingsregelen til 10–12 milliarder kr hvert eneste år når det er snakk om jernbane. Dette henger ikke på greip!

Presidenten: Representanten Halleraker har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Øyvind Halleraker (H) [13:57:43]: Jeg registrerte det uparlamentariske uttrykket å «henge på greip». Jeg skal bare få lov til å opplyse om at det er altså slik at Sandberg fortsatt ikke har satt seg inn i den reiseaktivitet som disse 4,5 millioner mennesker gjennomfører årlig med fly. Det er det som gir grunnlag for en slik tanke. Det er selvsagt ikke fordi Høyre plutselig har blitt så lystne på å få høyfartsjernbane i alle retninger. Det er fordi vi ser at det kan tilfredsstille et behov hos de reisende, og som i stor grad – tror vi – også kan finansieres av de reisende selv, men det får vi se på.

Dette beløpet fra Bergens Tidende som flere ganger er trukket fram, er revet helt ut av sin sammenheng. Det jeg sa, var at innenfor handlingsregelens 4 pst. vil vi kunne få 10–12 milliarder kr hvert år til anvendelse i norsk økonomi. Det er *det* jeg sa til Bergens Tidende, ikke at det skulle gå til spesielle formål.

Per Sandberg (FrP) [13:59:00]: Det var det jeg også understreket til de grader. Representanten Halleraker har gitt uttrykk for at i framtiden vil det innenfor handlingsregelen bli rom for nye 10–12 milliarder kr. Men da bør også flertallet i denne sal, med representanten Halleraker i spissen, fortelle det norske folk at hvis en ønsker å bygge denne jernbanen og benytte de frie, nye 10–12 milliardene som måtte komme, til denne jernbanen, må man nedprioritere – nedprioritere – andre oppgaver som står foran oss. Det betyr at det ikke blir flere midler til vei. Det betyr at de midlene som eventuelt kunne ha vært kanalisert til å modernisere veiene våre, må bli benyttet på jernbanen.

Jeg har hørt argumentet om reisemønsteret, og da i forhold til et miljøspørsmål. Og jeg har hørt flere miljøinnlegg her i dag, så jeg lurte på hvorvidt jeg skulle ta kontakt med energi- og miljøfraksjonen og få den til å komme og delta i debatten.

Men det som overhodet ikke er nevnt, er det en snakker om i andre land: Høyhastighetsbaner som går i mer enn

(Sandberg)

300 km i timen, medfører et vesentlig energiforbruk. Det er overhodet ikke nevnt her. I enkelte miljøgrupperinger i andre land protesterer de mot høyhastighetsbaner fordi behovet for energi da er så stort. Det er ikke nevnt i debatten i det hele tatt. Men det vil selvfølgelig komme under utredningen.

Reaksjonen min er i forhold til den argumentasjonen og den kritikken som i denne salen kommer til uttrykk overfor Fremskrittspartiet, fordi vi ikke vil delta i debatten om en høyhastighetsbane, men ser for oss å bruke det framtidige handlingsrommet, med milliarder, til å bygge den infrastrukturen på vei som samtlige i denne sal har sagt skal være på plass. Det er tverrpolitisk enighet i denne salen om at vi har et etterslep, og at det skal løftes opp. Men ved at det samme flertallet nå eventuelt på sikt vil vedta å bygge høyhastighetsbaner, greier vi ikke det. Derfor har Fremskrittspartiet tatt den beslutningen som vi har tatt, og det synes jeg skal respekteres. Jeg har full respekt for alle dem som har store visjoner innenfor infrastruktur, men da må man også gjøre det som Fremskrittspartiet gjør, nemlig å prioritere. Vi tar åpent kritikken i forhold til at vi nedprioriterer vår innsats på jernbane, men da må også de andre partiene ta kritikken som går på at de ønsker å nedprioritere den nødvendige satsingen som skal komme på vei, og heller ønsker å kanalisere det til jernbane. Det gjelder også Høyre i denne sak.

Irene Johansen (A) [14:02:15]: Det er interessant å høre på de eventuelt framtidige regjeringspartiene, Fremskrittspartiet og Høyre, som altså er uenige på samferdselsområdet med hensyn til om de ensidig skal satse på vei, eller om de også skal satse på jernbane som en del av transportpolitikken her i landet.

Jeg synes det er forunderlig at Fremskrittspartiet ikke ser at transportformene faktisk må ses i sammenheng også her i landet. I befolkningstette områder, rundt Oslo, ville det bli trafikkaos hvis vi droppet ut å vedlikeholde og bygge ut jernbanenettet videre, og med en høyhastighetsbane ville kanskje enda flere bruke jernbanen her. Men vei trenger vi selvfølgelig også. Så det er ikke noe enten–eller her, det er et både–og.

Det må være tungt for Fremskrittspartiet å bære den børa alene, som representanten Sandberg pekte på, at de er de eneste som har skjont behovet for veiutbygging og veiutbedring. Jeg vil påstå at det har også denne regjeringen skjont ved å være den første regjering som har oppfylt Nasjonal transportplan og faktisk gjennomfører en satsing på både vei og jernbane. Jeg er helt overbevist om at transportformene må ses i sammenheng i langt større grad enn i dag for at vi skal løse de transportutfordringene vi har, og at man ikke løser dem ved å satse ensidig på vei, slik som det kan se ut som om Fremskrittspartiet her ønsker.

Thore A. Nistad (FrP) [14:04:07]: Det var interessant å følge debatten på slutten her. Dessverre har jeg ikke hørt hele debatten, men den begynner å bli litt spenstig – og det er artig.

Det er flere her som har sagt at det skal ses i sammenheng, og at det skal bygges ut både jernbane, vei og alt mulig. Det er greit å ønske det, men det er vel intet land som har bygd ut begge deler samtidig? Svenskene valgte på et tidlig stadium å bygge ut vei. De pøste inn milliarder, og de bygde et flott veinett. Og alle vet hvor fint det er i Sverige. Hva gjør svenskene når de er ferdige med å bygge veiene sine? Jo, nå skal de satse på jernbane. Men de har tatt ting for ting og bygd ut. Slik har også andre land gjort det. Danmark har bygd ut til firefelts motorvei. De har til og med bygd dem helt opp til de havnene som har trafikk til Norge, og gjort dem ferdige. Selv om det nesten ikke er trafikk som tilsier motorvei, har de bygd ut, for at de skulle ha det ferdig. Og så begynner de på jernbane. Men her, i denne salen, skal man ha alt. Man skal ha jernbane på hver eneste knaus rundt omkring. Men når det kommer til bevilgningene, er det ikke fem øre til vei, ikke fem øre til jernbane. Men det er store ønsker – det så vi fra den forrige regjeringens side, og det ser vi fra denne regjeringens side. Så jeg tror dessverre at det blir som det alltid har vært i denne salen: veldig fromme ønsker. Og vedlikeholdet og etterslepet på veisektoren og på jernbanesektoren blir større og større og går ned i et uendelig stort hull.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 3. (Votering, se side 418)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 17 (2005-2006) – 2008 som markeringsår for kulturelt mangfold – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra May-Helen Molvær Grimstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes først over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I

Stortinget bed Regjeringa starte arbeidet med eit forbod mot speleautomatar som kan setjast i verk frå 1. januar 2007.

II

Stortinget bed Regjeringa greie ut på kva måte dei frivillige organisasjonane kan få statleg støtte til å kunne vidareføre arbeidet sitt.

III

Stortinget bed Regjeringa setje i gang eit arbeid for å motverke utviklinga av ein svart spelemarknad.

IV

Stortinget bed Regjeringa greie ut tiltak for å motverke nettgambling.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.47)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for et nasjonalt kompromiss om spilleautomater som kan gi oss bedre kontroll, mindre «aggressive» automater og at monopoliet ikke innføres.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak som kan gi kommunene rett til å bestemme regler for spill om penger.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.14)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:91 (2005-2006) – framlegg frå stortingsrepresentantane May-Helen Molvær Grimstad, Ingebrigt S. Sørfohn og Knut Arild Hareide om å starte arbeidet med eit forbod mot speleautomatar – vert å leggje ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Arne Sortevik satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det voteres først over forslag nr. 1, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen igangsette en uavhengig utredning om utbygging og finansiering av et moderne stamveinett i Norge. Utredningsarbeidet skal gjennomføres av utenlandske konsulenter for å sikre faglig uavhengighet og ikke være bundet av eksisterende planer og strategier for utviklingen av veinettet. Utrederne skal på fritt grunnlag vurdere betingelsene for

et moderne stamveinett i Norge. Med utgangspunkt i de viktigste transportmarkedene skal samfunnsøkonomisk nytte ved å bygge ut et nasjonalt stamveinett med større kapasitet, større hastighet, bedre trafikksikring og lavere høydeprofil enn dagens stamveinett, utredes. Ulike former for offentlig fullfinansiering skal også inngå i utredningen. Resultatet av arbeidet fremlegges i egen stamveimelding til Stortinget senest høsten 2007.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.11)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:94 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Bent Høie, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Svein Flåtten om å utrede grunnlaget og mulighetene for en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane – vedlegges protokollen.

Presidenten: Her foreligger et alternativt forslag, forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Dokument nr. 8:94 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Trond Helleland, Bent Høie, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Svein Flåtten om å utrede grunnlaget og mulighetene for en sørnorsk høyhastighetsring for jernbane – avvises.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 79 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.17.03)

S a k n r . 4

Referat

- (44) Arbeid, velferd og inkludering (St.meld. nr. 9 (2006-2007))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
- (45) Samtykke til tiltredelse av Internasjonal konvensjon om kontroll og behandling av ballastvann og sedimenter fra skip av 13. februar 2004 (St.prp. nr. 5 (2006-2007))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstillingen avgis.
- (46) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jørund Rytman, Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen og Torbjørn Andersen om vern av Trillemarka-Rollagsfjell (Dokument nr. 8:12 (2006-2007))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

4. (47) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om omorganisering av Norsk rikskringkasting (NRK), og utvikling av ordningen med fjernsynslisens (Dokument nr. 8:11 (2006-2007))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
5. (48) Endring av St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet 2007 (vinmonopolavgift mv.) (St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 2 (2006-2007))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
6. (49) Tilleggsforslag på statsbudsjettet for 2007 under kapitler administrert av Kunnskapsdepartementet (St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 2 (2006-2007))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.20.
